Қишлоқ ҳақиқати

1993 йил 29 апрель
ПАЙШАНБА
№ 48 (5.491).
НАРХИ:
ОБУНАЧИГА 3 СЎМ,
СОТУВДА 5 СЎМ.

Ўзбекистон Республикаси ижтимоий-сиёсий газетаси • 1974 йил 1 январдан чиқа бошлаган

РУҲИ ТЕТИКНИНГ ИШИ ЙИРИК

Совхозимиз бундан беш йил муқаддам қолоқ хўжаликлардан ҳисобланарди. Пахтачиликда ҳосилдорлик 20 центнерга тушиб қолганди. Бошқа тармоқлар ҳам катта зарар келтирарди. Биз бунинг сабабини чуқур таҳлил қилиб, хўжалик иқтисодиётини кўтариш тадбирларини ишлаб чиқдик. Энг аввало раҳбар кадрларга ва мутахассисларга нисбатан талабчанлик оширилди. Деҳқончилик маданиятини кўтариш, пахтачиликни комплекс механизациялаш, алмашлаб экишни йўлга қўйиш асосида чорвачиликда ҳам самарадорликка эришиш бош вазифа деб белгиланди.

Кўрилган чора-тадбирлар ўз самарасини берди. Беш йилда пахта ҳосилдорлиги 10 центнерданга ошди. Чорвачилик, пиллачилик ва сабзавотчилик фойдали тармоққа айланди.

Совхозимиз ҳудудида 7 та бўлим, 50 та звено мавжуд. Пахтачилик асосий тармоқ. Ўтган йили жами майдон шартнома асосида ижарачиларга берилган эди. Янги усулнинг самараси яхши бўлди. Пахта ва бошқа экинлардан мўл ҳосил етиштирганимиз туфайли 70 миллион сўм соф фойда олдик.

Бу йил деҳқонларимизнинг руҳи тетиқ, кайфияти яхши. Сабаби, йил якунига кўра улар меҳнатларига яраша мўмай даромад олдилар. Бундан ташқари йил бошида уларга томорқа учун ер ҳам берилди. Пахта майдони қисқариб 3 минг гектарга тушди. Боғ ва токзорлар кенгайди. Дон, сабзавот ҳамда полиз экинлари экиладиган ерлар ҳажми ортди. Жорий йилда 8.500 тонна пахта ва бошқа маҳсулотлар сотиш мажбуриятини олганмиз.

Режа белгилаш ёки мажбурият қабул қилиш бу ишнинг бошланиши, холос. Эл олдида берилган ваъданинг устидан чиқиш учун аввало белни маҳкам боғлаб, меҳнат қилиш керак. Шу мақсадда кузда ерларни сифатли шудгорлаб қўйгандик. Қишда пайкалларнинг ҳаммаси чилла сувига қондирилди. 30 минг тонна маҳаллий ўғит ҳайдов олдидан далаларга сепилди. Мавжуд суғориш тармоқлари, техника воситалари қўлдан чиқарилди. Етарли миқдорда уруғ бор. Ана шу тадбирларнинг ҳаммаси экиш-тикишни барвақт бошлаш имконини берди. Дастлаб яхшилаб тайёрланган майдонларга картошка, лавлаги, дон учун маккажўхори, сабзавот уруғлари экилди, сўнгра эса чигит қадашга киришилди.

Режага кўра бу йил 3000 гектар майдонга «С-65—30» нав уруғи ташланиши керак. Бу иш табақалаштирилган ҳолда олиб борилаяпти, яъни бир пайкал ҳайдалаётган паллада иккинчисига мола босилади, учинчисига сеялка киритилади. Далада ишлаётганларга зарур шароит яратиб берилган. Ҳар куни иссиқ овқат тайёрланаяпти. Илғорлар ҳам моддий, ҳам маънавий рағбатлантирилмоқда.

Бу йилги экиш-тикишда Қосим Жўраев бошчилик қилаётган «Коинот» ширкати пешқадамлик қилмоқда. Бу ерда беш иш кунида экиш тугалланди. Ҳар бир агрегат билан кунига 15—16 гектар ерга чигит экилди. Ширкатнинг Искандар Жўраев, Бахтиёр Боқиев, Ғофур Лутфуллаев бошлиқ звеноларида чигит текис униб чиқа бошлади. Механизаторлар ғўза қатор орасига ишлов беришни бошлаб юборишди. Совхозимиз бўйича ҳозиргача 32 та агрегат билан 95 фоиз майдонга барака уруғи қадаб чиқилди.

Чигит экиш — бўлғуси ҳосилни бунёд этиш йўлидаги биринчи қадам, холос. Шунинг учун чигитни ернинг намига ундириб олиш, тўлиқ гектарлар яратиш, дастлабки парваришни оби-тобида ўтказиш муҳимдир. Буларни пухта амалга ошираяпмиз.

Далаларимизда яшил қаторлар ҳосил бўлмоқда. Бош ҳосилот Суюн Холбоев раҳбарлигидаги сифат комиссияси далама-дала юриб, культивациянинг аҳволи, тўлиқ гектарлар ҳосил қилишни назорат қилиб бормоқдалар.

Бу йил 8.500 тонна оқ олтин етиштириш учун бел боғлаганмиз. Шу мақсадда деҳқонларимиз ғанимат кунларнинг қадрига етиб, бутун куч ва имкониятни ишга солмоқдалар.

Абжалил АЛИҚОБИЛОВ,
Жиззах вилоятидаги Мамажон Дадажонов номли совхоз директори.

Баҳористон районидаги С. Муродов номли давлат хўжалиги меҳнаткашлари оилавий пудрат асосида ишлашга ўтганларига кўп бўлгани йўқ. Аммо бу усул яхши натижалар бермоқда. Шуниси диққатга сазоворки, ҳар бир қарич ер ардоқда. Улар пахта, дон, мева-сабзавот каби маҳсулотлар етиштиришмоқда. Шу кунларда экиш-тикиш ишлари авжига чиқмоқда.

Маҳмараим бобо Бозоров бошчилик қилаётган оилавий звено ўзларига бириктилган 10 гектар майдонга дон учун маккажўхори уруғи қадашди. 62 ёшли деҳқоннинг иш тажрибаси оилавий звенога қўл келмоқда.

СУРАТДА: Маҳмараим бобо ўғли Баҳодир билан иш устида.

Ш. ШАРОПОВ олган сурат. (ЎзА).

И. А. КАРИМОВНИНГ ГЕРМАНИЯГА ТАШРИФИ

27 апрель куни Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримов Германия Федератив Республикасига расмий сафарга жўнаб кетди. Беш кун давом этадиган сафар мобайнида Ўзбекистон раҳбари ГФР Президенти Рихард фон Вайцзеккер билан учрашади, канцлер Гельмут Коль, вазирликларнинг раҳбарлари, мамлакат савдо-саноат доираларининг вакиллари билан музокара қилади. Ўзбекистон Республикаси ва ГФР ўртасида шартномалар имзолаш кўзда тутилган. Ўзбекистон Президенти Саар, Бранденбург федерал ўлкаларида, шунингдек бирлашган Германия пойтахти — Берлин шаҳрида бўлади.

Тошкент аэропортида Ислом Каримовни Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши раиси Ш. Йўлдошев, Бош вазир А. Муталов, Вазирлар Маҳкамаси раисининг биринчи ўринбосари И. Жўрабеков, Ўзбекистон Президентининг давлат маслаҳатчиси М. Умурзоқов ва бошқа расмий кишилар кузатиб қолдилар.

* * *

РАТА—ТАСС мухбирининг Бонндан хабар қилишича, 27 апрель куни Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримов Германия пойтахтига етиб келди.

28 апрель куни расмий учрашувлар бошланди. Ўзбекистон раҳбарининг ГФР Федерал Президенти Рихард фон Вайцзеккер билан суҳбати чоғида икки мамлакат ўртасидаги ҳамкорлик алоқаларини ривожлантиришнинг долзарб муаммолари муҳокама қилинди. Рихард фон Вайцзеккер ҳозирги пайтда ГФР ва Ўзбекистон ўртасидаги муносабатларни тараққий эттиришга кенг имкониятлар очилганини таъкидлади. Ўзбекистондаги немис қавмига қадимий ибодатхона биноси қайтарилгани учун миннатдорлик изҳор этди.

Ислом Каримов суҳбат давомида туб жой аҳоли билан Ўзбекистондаги немис миллатига мансуб фуқаролар ўртасида самимий, аҳил муносабатлар қарор топганини айтиб ўтди. Ҳозир республикада 40 минг немис яшайди. Ўзбекистон раҳбари ГФР Президентига республикада амалга оширилаётган иқтисодий ислоҳот ҳақида сўзлаб берди. Германия бу ислоҳотлар жараёнини қўллаб-қувватлайди, деб умид билдирди.

Сафар дастурида ГФР Канцлери Гельмут Коль, вазирликлар ва идоралар раҳбарлари, мамлакат савдо-саноат доиралари вакиллари билан учрашувлар ҳам кўзда тутилган.

(ЎзА).

ЧИГИТ ЭКИБ БЎЛИНДИ

● Фарғона вилояти пахтакорлари чигит экишни барвақт якунладилар. 136 минг гектар майдонга «Тошкент-6», «С-65-30», «Фарғона-3», «С-65-24», «Наманган-77» сингари эртапишар пахта навлари экилди. Бу йил чигитни минерал ўғитга аралаштириб экишга алоҳида эътибор берилди. Вилоятнинг аксарият хўжаликларида чигит униб чиқди, ғўза тагини юмшатиш ишлари бошлаб юборилди.

ИСТИҚБОЛЛИ НАВЛАР

Далаларда баҳор нафаси ҳукм сурмоқда. Ҳайдов ва экиш агрегатлари тўхтовсиз ҳаракатда. Экипажларни моҳирлик билан бошқараётган тажрибали механизаторлар сифатли тайёрланган, майин тупроқ ҳосил қилинган ерларга барака уруғлари қадашаяпти. Экиш олдидан уруғлик чигит қайноқ сувда ивитилаяпти. Бу усулда экилган уруғ чиримайди, иккинчидан соғлом униб чиқади, касалланмайди.

Экиш мавсумига олдиндан пухта ҳозирлик кўрилган илғор хўжаликлар ва бригадалар далаларида меҳнат сурони авжида. «Пахтакор» давлат хўжалигининг Норбобо Мулимов етакчилик қилаётган бригада даласига тушга яқин етиб бордик. Бу ерда жамоа аъзолари жамулжам эди. Пайкал бошида турган тракторга тақилган экиш сеялкаси қутилари чигитга тўлдирилган. Механизатор Рўзибой Яхшиевнинг кайфияти яхшилиги юз-кўзидан сезилиб турибди. Бошқа жамоа аъзоларининг ҳам қувончлари чексиз. Ҳурматли қариялар, бригада аъзолари тушлик тамаддисини қилганларидан сўнг дастурхонга фотиҳа ўқишиб, ўринларидан туришди. Шундан сўнг механизатор Рўзибой Яхшиев тракторини ўт олдирди. Экипаж турган жойидан аста қўзғалди. Бригада бошлиғи Норбобо Мулимов ва жамоа аъзоларидан икки-уч киши тракторни кузатиб боришди. Уруғлик ерга белгиланган чуқурликка тушаяптими, йўқми текшириб кўришди. Шу куни механизатор Рўзибой Яхшиев 3 гектардан кўпроқ ерга ипак пахтанинг «Қарши-8» истиқболли нав чигитни экди.

Ҳар йили бригада аъзолари ана шу нав чигитини қадаб, пахтадан мўл ва сифатли ҳосил олишмоқда. Ўтган йили ҳар гектар ердан 35 центнердан ҳосил уюлди. Жорий йилда улар 40 центнерлик маррани кўзлашган. Бригадага қарашли 40 гектар ернинг ҳаммасига «Қарши-8» нав чигити экилади. Чигит экишни мақбул муддатларда бошлаган жамоа пахтакорлари баҳорнинг ҳар лаҳзасидан омилкорлик билан фойдаланмоқдалар.

Чигит экиш С. Насафий номли давлат хўжалигининг Х. Ҳазратов, Х. Хўжақулов номли жамоа ширкат хўжалигининг Шоназар Сафаров, Нурали Ҳақбердиев, А. Навоий номли давлат хўжалигининг Очил Аминов раҳбарлик қилаётган меҳнат жамоаларида ҳам қизғин. Бу ерларда асосан ипак пахтанинг серҳосил, эртапишар «Термиз-14», «Термиз-16», «Қарши-8» нав чигитлари экилаётир. Экиш агрегатларидан унумли фойдаланган бригадалар ҳар куни 3—4 гектар ерга чигит қадаб, вақтдан ютмоқдалар.

Ўтган йили Касби районининг пахтакорлари ҳар гектар ердан 25 ўрнига 29,4 центнердан ҳосил олган эдилар. Уларнинг бу йилги ниятлари — ҳосилдорликни 32 центнерга етказиш. Пахтакорлар 22.800 гектар ерга чигит экишни режалаштирганлар. Унинг 13 минг гектарига ипак пахтанинг «Қарши-8», «Термиз-16» ҳамда «Юлдуз» нав чигитлари экиляпти. Айниқса, чўл шароитида «Юлдуз» навли пахтадан баракали ҳосил кўтарилаяпти. Бу йил район хўжаликларида ана шу нав пахта чигити 1400 гектар ерга экилади.

Район хўжаликлари бўйича 17 минг гектар ерга чигит пуштага экилади. Бу ишда 360 та экипаж қатнашмоқда. Ҳайдов тракторларига иккитадан механизатор бириктилган. Экиш икки сменада олиб борилаётганлиги натижасида иш унуми юқори бўлаяпти. Белгиланган тадбирларга мувофиқ «Қашқадарё», «Москва», М. Улуғбек номли давлат хўжаликларида ҳам ипак пахтанинг «Қарши-8», ўрта толали пахтанинг «С 6530» нав чигитлари кўпроқ майдонларга экилиши режалаштирилган. Чигит экишни тез ва соз ўтказаётган бригадаларнинг жамоалари яхши ният билан ерга қадалган уруғни тўлиқ ундириб олиш, ниҳол қатор орасига ишлов беришга пухта тайёргарлик кўрмоқдалар.

Жўра ЮСУПОВ.

ДАСТЛАБКИ ИШЛОВ ТУГАЛЛАНДИ

● Олот туманидаги «Бухоро» жамоа хўжалигининг Бобоқул Қорёғдиев бошлиқ бригадасида ғўзага дастлабки ишлов бериш тугалланди. Механизатор Жўра Худдиев ўн иш кунида 114 гектар майдонни сифатли культивация қилди. Вилоятнинг Ғиждувон, Шофрикон, Бухоро, Қоракўл туманларида ғўзага ишлов бериш давом этмоқда, Пешку, Когон, Жондор туманларида эса қатқалоқ юмшатилмоқда.

Вилоятда 4,5 минг гектардан кўпроқ майдондаги ғўза дастлабки ишловдан чиқарилди.

(ЎзА).

ФАОЛЛАР ЙИҒИЛИШИ

Бухоро вилоят фаолларининг йиғилиши бўлди. Унда «Республика Президенти Ислом Каримовнинг халқ депутатлари Жиззах ва Сурхондарё вилоят кенгашларининг сессияларида сўзлаган нутқларида баён этилган фикрлардан келиб чиқадиган вазифалар ҳамда Президент фармонлари ва Вазирлар Маҳкамаси қарорларининг Бухоро вилоятида бажарилиши бўйича республика нуфузли комиссияси текширишларининг якунлари тўғрисида»ги масала муҳокама этилди. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси раисининг биринчи ўринбосари И. Жўрабеков ва Бухоро вилояти ҳокими Д. Ёдгоров шу ҳақда маъруза қилди.

Музокарада сўзга чиққанлар вилоятда иқтисодиётни ривожлантириш, аҳолини ижтимоий ҳимоялаш, жиноятчиликка қарши курашни кучайтириш, ижтимоий адолатни қарор топтириш соҳасида бир қанча ишлар қилинганини қайд этиш билан эътиборни жиддий камчиликларга қаратдилар, уларни бартараф этиш чора-тадбирлари белгиланди.

Йиғилиш қатнашчилари Ўзбекистон Президенти Ислом Каримов номига мурожаатнома йўллаб, республика раҳбариятининг ички ва ташқи сиёсатини астойдил маъқуллаётган бухороликлар фидокорона меҳнатлари билан Ўзбекистон мустақиллигини янада мустаҳкамлашга муносиб ҳисса қўшажакларини изҳор этдилар.

Йиғилишда Ўзбекистон Президентининг давлат маслаҳатчиси М. Умурзоқов ва бир қанча вазирликларнинг раҳбарлари иштирок этди.

(ЎзА).

Ўзбекистон—Германия ришталари

КАРМЕЛЬ ОТАНИНГ БАХТИ ВА ТАХТИ

Ўлкамизда баҳор ўз сепини ёйган, дов-дарахтлар оппоқ гулга бурканган, халқимиз меҳр-муҳаббат, саховат ва яшариш байрами — Наврўзи оламни зўр тантана билан нишонлаётган фараҳбахш кунларнинг бирида Оҳангаронга ташриф буюрдик. Ниятимиз дўстлик ва биродарлик шаҳри деб ном олган минтақада яшовчи турли миллат вакилларининг яшаш тарзи, турмуши, шу кунлардаги орзу—ниятлари билан танишиш эди. Бугун бу ерда 50 дан ортиқ миллат ва элат халқлари бир оила фарзандларидек яшаб, меҳнат қилишади. Уларнинг нияти холис: Ўзбекистоннинг эркин, ҳур фуқароси сифатида республика мустақиллигини мустаҳкамлашда ўз иш жойида, ўзига беркитилган юмушларни вақтида, аъло сифатли қилиб уддалаш. Бу эзгу йўлдан уларни қалб амри, дўстлик, биродарлик олиб ўтмоқда.

— Дунёни тинч-омон, безовол ушлаб турган устунлардан бири—дўстликдир, — дейди Оҳангарон дон маҳсулотлари комбинати директори, Ўзбекистон халқ депутати Зайниддин Мусаев, — корхонамизни чинаккам дўстлик қасри десак хато қилмаймиз. Чунки бу ерда турли миллат кишилари бир-бирларига ҳамкору ҳамнафас бўлиб ишлашади.

Комбинатда бир кеча-кундузда 420—430 тонна ун, 330 тонна омихта ем тайёрланади. Ишчи-хизматчиларни ижтимоий ҳимоя қилиш ниятида 4 гектар иссиқхона хўжалигида эртанги помидор, бодринг етиштирилмоқда. Улар ишчиларга арзон нархда сотилади. Дўстлик, ҳамкорлик жамоани юксак манзилларга бошламоқда.

Директорнинг сўзини бош муҳандис Йўлдош Камалиев давом эттиради:

— Ҳақиқатдан ҳам дунёда дўстликдан афзалроқ нарса йўқ, дўстсиз киши қуёш нуридан бебаҳра гиёҳга ўхшайди. Дўсти кўп киши эса энг бадавлат инсондир. Чунки дўст ғамли кунда ҳамдам, бетобликда табиб, қувончу ташвишингда шерик. Буни корхонамиз мисолида ҳам кўришимиз мумкин. Бозор иқтисодиёти янги муаммоларни ўртага қўяётган шу кунларда ҳам бизда таҳчиллик унчалик сезилмаяпти. Бунга биз аҳиллигимиз, биродарлигу бир сўзлигимиз, ҳамжиҳатлигимиз туфайли эришаяпмиз. Тўғри, корхонамизда турли миллат вакиллари яшайди. Аммо уларнинг нияти битта, тилаги, орзу-армонлари бир. Бизда ўз ишининг жонкуярлари,. Ўзбекистонни, ўзбек халқини жон-дилидан севгувчи одамохун, дилкаш кишилар кўп. Омихта ем цехи бошлиғи Шамиль Собировнинг миллати татар. У ўз ишининг билимдон, қаттиққўл, тадбиркор, аммо меҳрни қадрлайди. Бош технологимиз Эренбет Курганбеков эса қозоқ фарзанди. У Ўзбекистонни, унинг Президенти Ислом Каримовни сизу биздан кам севмайди. Ўзбеклар билан бирга тўй-маракаларга қатнашади, айниқса ўзбекча чойхона паловларни хуш кўради. Яхшиси сизлар Владимир Георгиевич Кармель ҳақида ёзинглар. У корхонамиз фахри, илғор ишчиларимиздан. Ўзи немис фарзанди бўлса хам ҳаётини серқуёш Ўзбекистонсиз, унинг содда, самимий, меҳнаткаш, меҳмондўст халқисиз тасаввур этолмайди. Ёши 66 дан ошган бўлса-да ҳамон сафимизда. Бу саранжом-саришта, дилкаш, ўз касбининг устаси бўлган отахонга ҳаммамиз ўрганиб қолганмиз. Уни бир кун кўрмасак тўғриси соғиниб қоламиз...

Бош муҳандис бир оз ўйланиб турди-да сўзида давом этди:

— Кармель отага қийин бўлди. Олдинги йилда турмуш ўртоғи вафот этди. Тўғри, икки фарзанди отани ёлғизлатиб қўйишгани йўқ, улар икки қанот бўлиб қобатига кирди, айниқса бирбиридан ширин неваралар унинг овунчоғи.

Кармель ота омихта цехи учун қурилаётган омборхонада улкан қувурни бир-бирига улаётган экан. Атрофга олов сачрайди, отахон чаққон ҳаракат қилиб, темирларни бир-бирига уламоқда. Икки қувурнинг уланган жойидан эса учқун чиқади. Хаёлимизда эса отахон ўзбек ва немис халқининг оташин қалбларни бир-бирига боғлаётгандек туюлади. Ахир, уста қўлида таъмирланаётган бу корхона маҳсулотлари ўзбек хонадонларининг дастурхонини безайди, халққа хизмат қилади. У ишга тушгач, қанчадан-қанча кишиларнинг мушкули осон бўлади. Бу эзгу хизмат ортида эса беминнат, жилмайиб немис фарзанди Кармель Владимир Георгиевич туради.

У мақсадимизни билгач шундай деди.

— Ҳали газетага ёзадиган бирор иш қилганим йўқ. Мана бу ёшларни ёзинглар. Уларнинг юраги тўла оташ, меҳнат қилиб чарчашмайди.

Отахон камтарлик қилиб ўз ишлари, ҳаётлари ҳақида деярли сўзламади. Аммо суҳбатимиз мавзуи республикамизнинг бугунги истиқболи, унинг инсонпарварлик, адолат ва дўстликка асосланган жамият қураётгани, Президентимиз Ислом Каримовнинг олиб бораётган одил ва халқпарвар сиёсатга бориб тақалганда Владимир Георгиевич ўз-ўзидан жўшиб кетди.

— Ислом Каримов — оқил инсон, доно сиёсат юритувчи раҳбар. Ўзбекистон мустақиллиги аввало унинг номи билан боғлиқ. Яна республикадаги тинчлик ва барқарорлик Президент саъй-ҳаракатларининг натижасидир. У ўзбеклар билан бир қаторда Ўзбекистонда яшовчи барча миллат вакилларини ҳар томонлама ҳимоя қилиш, уларни ўз миллий анъаналари, тили, дини, урф-одатларини ривожлантириш учун шарт-шароит яратиб бермоқда. Шу туфайли собиқ Иттифоқ республикаларида биродаркушлик урушлари давом этаётгани бир пайтда бизнинг Ўзбекистонда тўйю тантаналар, байрамлар ўтказилаётир.

Кармель отанинг сўзларини тинглар эканмиз уни республикамиз фуқароси сифатида Ўзбекистонни қанақадар севиши, унинг тупроғини, боғ-роғларини, жаннатмакон сўлим гўшаларини юрагига яқин олиши, ҳаётини шу диёрсиз тасаввур этолмаслигини дил-дилимиздан эътироф этдик.

— Яратган Оллоҳ суюкли бандасига садоқатли дўстлар инъом этаркан, — дейди. — Мен ана шундай марҳаматга эга бўлган инсонман. Ўзбеклардек олижаноб, саховатли, мард ва самимий дўстларим борлигидан бахтиёрман. Улар билан дўст, биродар бўлиб яшашдек тақдиримдан мингдан-минг розиман. Ватанимни жон-дилимдан суяман. Аммо Ўзбекистонсиз ҳам яшаёлмайман. Жоним, ҳаётим уники. Унинг олтинга тенг тупроғи, жаннатмакон боғларию пурвиқор тоғлари, бари—бари ўз юртимдек азиз ва мукаррам. Қолаверса, бу заминда икки боламнинг киндик қони тўкилган, жондан суюкли ёстиқдошимнинг хоки—туроби ҳам шу заминда. Шунинг учун бу муқаддас юртни иккинчи Ватаним деб билиб, тупроғини кўзимга суртаман.

Корхона ишчи-хизматчиларининг ҳикоя қилишича, Кармель ота ўзбекларнинг миллий анъаналари, қадриятларию урф-одатларини ўз миллий ғururидек ардоқлаб, эъзозлар экан. Айниқса, ўзбек тўйлари унинг жону дили. Ҳафтада бир-икки палов емаса туролмайди.

Ҳамкасблари, унинг яқиндан биладиганлар немис фарзанди Владимир Георгиевич фазилатлари ҳақида фахр билан сўзлайдилар.

— Кармель ота—бебаҳо инсон. У бир ишни бошладими, охирига етказмаса қўймайди. Ҳамкасблар даврасида ўз ўрни, салоҳияти, обрў-эътибори бор. Бирор сабаб билан ишга келмай қолса, ҳамма ёқ хувиллаб қолади, — дейди илғор ишчи Машқура Хазирова.

— Нимасини айтасиз, — деб суҳбатга қўшилди Комил Раҳимбоев, — отанинг ишчанлиги бир томону тадбиркорлиги, ишнинг кўзини билиши бир томон. Ҳар қандай оғир юмушни ҳам бир пасда саранжомлаб ташлайди. Яна немисчасига ҳисоб-китоб қилишни, саранжом-саришталикни ёқтиради. Бировнинг қўлига қараб кун кўрувчиларни жини суймайди. Уларни дангасалар деб, кези келганда уларга насиҳат қилишни инсоний бурчи деб билади.

— Владимир Георгиевич — қўли гул уста, у таъмирлаган қувурлар, йирик дастгоҳлар, механизмлар иш вақтида ҳеч панд бермайди, — деди омихта цехи бошлиғи Шамиль Собиров, —бир неча ойдирки, у цехимиз қошида барпо этилаётган омборхонада ишламоқда. Отахоннинг ғайрати билан икки кунлик иш бир кунда уддаланмоқда. У шунчалик меҳнаткаш ва ўз касбини устасики, ҳар биримиз ундаги бу хислатни қадрлаймиз, айни вақтда ундан ўрганамиз ҳам.

Кармель ота ўз ишлари, турмуш тарзи ҳақида сўзлашга мулоҳаза қилган бўлса-да, аммо унинг одамохунлиги, меҳнатсеварлиги ҳақида кўплар, севиниб сўзлашди, аммо ҳеч ким айтолмаган, асосий сўзни отахоннинг ўзи айтди:

— Мен ҳаётдаги энг бадавлат, толейли одамман. Бойлигим— саховатли ўзбек дўстларим, бахтим — улар билан ҳамкору ҳамнафаслигим.

Отахон билан хайрлашиб йўлга чиқар эканмиз Кармель отадек садоқатли дўстлари, тадбиркор, ишни кўзини биладиган зукко фуқаролари бор давлатнинг келажаги порлоқ бўлишига имон келтирдик. Зеро, дўсти кўп давлат энг бадавлат, мамлакатдир. Дўстлик эса чегарани билмайди. Унинг чегара чизиғи одамлар қалбидан ўтади.

А. ҚОДИРОВА,
Н. МУҲАММАДЖОНОВ.

СУРАТДА: В. Г. Кармель ҳамкасблари Машкура Хазирова, Комил Раҳимбоев ва омихта ем цехи бошлиғи Шамиль Собировлар билан.

Лойиҳа

Ўзбекистон Республикасининг Қонуни

СУВ ВА СУВДАН ФОЙДАЛАНИШ ТЎҒРИСИДА

I БОБ. АСОСИЙ ҚОИДАЛАР

1-модда. Ўзбекистон Республикаси сув тўғрисидаги қонунларининг вазифалари

Ўзбекистон Республикасининг «Сув ва сувдан фойдаланиш тўғрисида»ги Қонунининг вазифалари сувга доир муносабатларни тартибга солишдан, аҳоли ва халқ хўжалиги эҳтиёжлари учун сувдан оқилона фойдаланишдан, сувни булғаниш, ифлосланиш ва камайиб кетишдан сақлашдан, сувнинг зарарли таъсирининг олдини олиш ва уни бартараф қилишдан, сув объектларининг ҳолатини яхшилашдан, шунингдек сувга доир муносабатлар соҳасида корхоналар, муассасалар, ташкилотлар, деҳқон хўжаликлари ва фуқароларнинг ҳуқуқларини ҳимоя қилишдан иборатдир.

2-модда. Сув тўғрисидаги қонунлар

Ўзбекистон Республикасида сувга доир муносабатлар ушбу Қонун, ҳамда унга мувофиқ чиқариладиган бошқа сув тўғрисидаги қонун ҳужжатлари билан тартибга солинади.

Қорақалпоғистон Республикасида сувга доир муносабатлар, шунингдек Қорақалпоғистон Республикасининг қонунлари билан ҳам тартибга солинади.

3-модда. Сувга давлат эгалиги

Сув Ўзбекистон Республикасининг давлат мулки— умуммиллий бойлик ҳисобланади, сувдан оқилона фойдаланиш лозим бўлиб, у давлат томонидан қўриқланади.

4-модда. Ягона давлат сув фонди

Ўзбекистон Республикасининг ягона давлат сув фонди:

дарёлар, кўллар, сув омборлари, бошқа ер усти сув ҳавзалари ва сув манбалари, канал ва ҳовузларнинг сувларидан;

ер ости сувлари ва музликлардан иборатдир.

Давлатлараро дарёлар — Амударё, Сирдарё, Зарафшон дарёси, Орол денгизи ва бошқаларнинг сувларидан фойдаланиш ҳуқуқи давлатлараро битимларда белгилаб берилади.

II БОБ. ДАВЛАТ ҲОКИМИЯТИ ВА БОШҚАРУВИ ОРГАНЛАРИНИНГ СУВГА ДОИР МУНОСАБАТЛАРНИ ТАРТИБГА СОЛИШ СОҲАСИДАГИ ВАКОЛАТЛАРИ

5-модда. Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг сувга доир муносабатларни тартибга солиш соҳасидаги ваколатлари

Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг сувга доир муносабатларни тартибга солиш соҳасидаги тасаррруфига қуйидагилар киради, чунончи:

сувга доир қонунлар қабул қилиш, уларга ўзгартишлар ва қўшимчалар киритиш;

Сув ресурсларидан фойдаланиш ва уларни муҳофаза қилишга оид давлат сиёсатининг асосий йўналишларини белгилаш ҳамда сув хўжалигига оид стратегик давлат дастурларини қабул қилиш;

Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг тасаррруфига кирадиган бошқа масалаларни ҳал этиш.

6-модда. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар маҳкамасининг сувга доир муносабатларни тартибга солиш соҳасидаги ваколатлари

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар маҳкамасининг сувга доир муносабатларни тартибга солиш соҳасидаги ваколатларига қуйидагилар киради, чунончи:

сув ресурсларидан оқилона, комплекс фойдаланиш ва уларни муҳофаза қилиш соҳасида ягона сиёсат ўтказиш;

сув ресурсларидан комплекс фойдаланиш ва уларни муҳофаза этишда вазирликлар, идоралар ва юридик шахсларнинг фаолиятини уйғунлаштириш;

сув фонди ҳосил қилиш ва ундан фойдаланиш тартибини белгилаш; сувдан фойдаланишнинг меъёрлари ва лимитларини тасдиқлаш;

сувларнинг давлат томонидан ҳисобга олиб борилишини ҳамда сувдан фойдаланишни назорат қилиш ва уларни муҳофаза этишни таъминлаш, давлат сув кадастри ва сув мониторингини юритиш;

йирик авариялар, фалокатлар, экология танглиги ва сувлар зарарли таъсир этишининг олдини олиш ҳамда уларга барҳам бериш юзасидан чора-тадбирлар ишлаб чиқиш;

сув ресурсларидан фойдаланганлик учун ҳақ тўлаш, сув объектларини булғатганлик ва қуритиб қўйганлик учун ҳақ ундириш тартибини белгилаш;

давлатлараро муносабатларни ривожлантириш;

қонунларда назарда тутилган бошқа чора-тадбирларни амалга ошириш.

7-модда. Маҳаллий ҳокимият ва бошқарув органларининг сувга доир муносабатларни тартибга солиш соҳасидаги ваколатлари

Маҳаллий ҳокимият ва бошқарув органларининг сувга доир муносабатларни тартибга солиш соҳасидаги ваколатларига қуйидагилар киради, чунончи:

ўз ҳудудидаги сув ресурсларидан фойдаланиш ва уларни муҳофаза қилишнинг асосий йўналишларини белгилаш;

сув ресурсларидан фойдаланишни тартибга солиш ва уларни муҳофаза қилиш соҳасида қонунийликни ҳамда ҳуқуқ-тартиботни таъминлаш;

сув объектлари ҳолатини ҳисобга олиб бориш ва унга баҳо бериш, сувлардан фойдаланилиши ва уларнинг муҳофаза қилиниши, сув истеъмолининг белгиланган лимитларига риоя этилиши, сувдан фойдаланувчиларнинг сувдан фойдаланиш ҳисобини юритишлари устидан назорат қилиб бориш;

сув объектларини сақлаш ва уларнинг ҳолатини яхшилаш, сувларнинг зарарли таъсир кўрсатишининг, сув булғанишининг олдини олиш ва уни бартараф этиш ҳамда авариялар, тошқин, сел ва табиий офатлар натижасида вайрон бўлган объектларни тиклаш юзасидан тадбирлар ўтказиш;

қонунларда назарда тутилган бошқа масалаларни тартибга солиш.

III БОБ. СУВДАН ФОЙДАЛАНИШ ВА УНИ МУҲОФАЗА ҚИЛИШ СОҲАСИДА ДАВЛАТ БОШҚАРУВИ ВА НАЗОРАТИ

8-модда. Сувдан фойдаланиш ва уни муҳофаза қилиш соҳасида давлат бошқаруви

Сувдан фойдаланиш ва уни муҳофаза қилиш соҳасида давлат бошқаруви Ўзбекистон Республикаси Вазирлар маҳкамаси, маҳаллий ҳокимият ва бошқарув органлари, шунингдек бу соҳада махсус ваколати бўлган ҳамда сувдан фойдаланишни ва уни муҳофаза қилишни бевосита ёки ҳавза (ҳудудий) бошқармалари орқали тартибга солиб турувчи давлат органлари томонидан ва бошқа давлат органлари томонидан амалга оширилади.

Ўзбекистон Республикаси Мелиорация ва сув хўжалиги вазирлиги (ер усти сувлари) ҳамда Ўзбекистон Республикаси Давлат геология ва минерал ресурслар қўмитаси (ер ости сувлари) ўз ваколатлари доирасида сувдан фойдаланишни тартибга солиш соҳасида махсус ваколати бўлган давлат органлари ҳисобланади.

9-модда. Сувдан фойдаланиш ва уларни муҳофаза қилиш устидан давлат назорати

Сувдан фойдаланиш ва уни муҳофаза қилиш устидан давлат назоратининг вазифаси сувдан фойдаланиш борасида белгилаб қўйилган тартибга барча вазирликлар, давлат қўмиталари ва идоралар, мулкчиликнинг барча шаклларидаги корхоналар, муассасалар, ташкилотлар, деҳқон хўжаликлари ва фуқаролар риоя қилишлари, сувни муҳофаза қилиш, сувнинг зарарли таъсирининг олдини олиш ва бартараф қилиш вазифаларини, сувни ҳисобга олиш қоидаларини, шунингдек сув тўғрисидаги қонунларда белгилаб берилган бошқа қоидаларни бажаришларини таъминлашдир.

Сувдан фойдаланиш ва уни муҳофаза қилиш устидан давлат назоратини Ўзбекистон Республикаси Вазирлар маҳкамаси, маҳаллий ҳокимият ва бошқарув органлари, Ўзбекистон Республикаси Табиатни муҳофаза қилиш давлат қўмитаси, Ўзбекистон Республикаси Соғлиқни сақлаш вазирлиги амалга оширадилар. Сувдан фойдаланиш устидан идоравий назоратни Ўзбекистон Республикаси Мелиорация ва сув хўжалиги вазирлиги, Ўзбекистон Республикаси Давлат геология ва минерал ресурслар қўмитаси органлари амалга оширадилар.

10-модда. Сувдан оқилона фойдаланиш ва уни муҳофаза қилиш бўйича тадбирларни амалга оширишда жамоат бирлашмалари, жамоалар ва фуқароларнинг иштироки

Жамоат бирлашмалари, жамоалар ўз уставларига мувофиқ ва фуқаролар сувдан оқилона фойдаланиш ва уни муҳофаза қилиш бўйича тадбирларни амалга оширишда давлат органларига кўмаклашадилар.

Бу тадбирларни ўтказишда давлат органлари жамоат бирлашмалари, жамоалар ва фуқароларнинг таклифларини ҳисобга оладилар.

IV БОБ. СУВНИНГ ҲОЛАТИГА ТАЪСИР ЭТУВЧИ КОРХОНАЛАР, ИНШООТЛАР ВА БОШҚА ОБЪЕКТЛАРНИ ЖОЙЛАШТИРИШ, ЛОЙИҲАЛАШ, ҚУРИШ ВА ИШГА ТУШИРИШ

11-модда. Сувнинг ҳолатига таъсир этувчи корхоналар, иншоотлар ва бошқа объектларни жойлаштириш, лойиҳалаш, қуриш ва ишга тушириш шартлари

Сувнинг ҳолатига таъсир ўтказадиган янги ва таъмирланган корхоналар, иншоотлар ва бошқа объектларни жойлаштириш, лойиҳалаш, қуриш ҳамда ишга тушириш, шунингдек янги технология жараёнларини жорий этиш чоғида аҳолининг сиҳат-саломатлигини сақлаш ва ичимлик сувга бўлган талабларини ҳамда маиший эҳтиёжларини биринчи навбатда қондириш шарти билан сувдан оқилона фойдаланишни таъминлаш лозим. Бунда сув объектларидан олинадиган ва шу объектларга қайтариладиган сувни ҳисобга олишни, сувни булғаниш, ифлосланиш ва камайиб кетишдан сақлашни, сувнинг зарарли таъсирининг олдини олишни сув босадиган ерларни зарур бўлган миқдорда энг кам даражага келтиришни, ерларни шўрланишдан, зах босишдан ёки қақраб қолишдан муҳофаза қилишни, шунингдек қулай табиий шароитлар ва ландшафтларни сақлаб қолишни таъминловчи тадбирларни ўтказиш кўзда тутилади.

Сувнинг ҳолатига таъсир қилувчи корхоналар, иншоотлар ва бошқа объектларни қуриш лойиҳалари сув объектларидан дам олиш ва спорт учун фойдаланиш имкониятлари ҳисобга олинган ҳолда тузилиши лозим.

12-модда. Балиқчилик хўжалиги сув ҳавзаларида корхоналар, иншоотлар ва бошқа объектларни жойлаштириш, лойиҳалаш, қуриш ва ишга тушириш шартлари

Балиқчилик хўжалиги сув ҳавзаларида янги ва таъмирланган корхоналар, иншоотлар ва бошқа объектларни жойлаштириш, лойиҳалаш, қуриш ва ишга тушириш чоғида ушбу Қонун 15-моддасининг талабларига риоя қилиш билан бир қаторда, балиқларни, бошқа сув ҳайвонларини ва ўсимликларини муҳофаза қилишни ҳамда уларни кўпайтиришни таъминлайдиган тадбирларни ўз вақтида амалга ошириш лозим.

13-модда. Сувнинг ҳолатига таъсир этувчи корхоналар иншоотлар ва бошқа объектлар қуриладиган жойларни белгилаш

Сувнинг ҳолатига таъсир этадиган корхоналар, иншоотлар ва бошқа объектлар қуриладиган жойлар маҳаллий ҳокимият ва бошқарув органлари, сув хўжалиги, табиатни муҳофаза қилиш, санитария назорати, геология ва минерал ресурслар органлари ҳамда бошқа органлар билан келишган ҳолда қонунларга мувофиқ белгиланади.

14-модда. Сувнинг ҳолатига таъсир этувчи корхоналар, иншоотлар ва бошқа объектларни қуриш лойиҳаларини келишиб олиш

Сувнинг ҳолатига таъсир этувчи корхоналар, иншоотлар ва бошқа объектларни қуриш лойиҳалари давлат экспертизасидан ўтказилади, сув хўжалиги, табиатни муҳофаза қилиш, геология ва минерал ресурслар органлари ҳамда бошқа органлар билан қонунларга мувофиқ келишиб олиниши лозим.

Ишлаб чиқариш шароитларига кўра айланма сув таъминотига ва бечиқит технологияга ўтказилиши мумкин бўлмаган саноат корхоналарининг сув билан бетўхтов таъминлаш тизимларини лойиҳалаш ва қуришга йўл қўйилмайди.

15-модда. Сувнинг ҳолатига таъсир этувчи корхоналар, иншоотлар ва бошқа объектларни ишга туширишни тақиқлаш

Сувнинг булғаниши ва ифлосланиши ёки зарарли таъсир кўрсатишининг олдини олувчи қурилмалар билан таъминланмаган янги ва таъмирланган корхоналар, цехлар, агрегатларни, коммунал ва бошқа объектларни ишга тушириш:

лойиҳаларда назарда тутилган ерларнинг сув босиши, захланиши, ботқоқланиши, шўрланишининг ҳамда тупроқ эрозиясининг олдини олиш тадбирлари амалга оширилмагунча суғориш ва сув билан таъминлаш тизимларини сув омборлари ва каналларни ишга тушириш;

тасдиқланган лойиҳаларга мувофиқ, сув тўпланадиган ва бошқа иншоотларни қуриб битказмай туриб, зах қочириш тармоқларини ишга тушириш;

тасдиқланган лойиҳаларга мувофиқ балиқларни сақлаб қолиш қурилмалари бўлмаган сув олиш иншоотларини ишга тушириш;

тасдиқланган лойиҳаларга мувофиқ, тошқин сувларни ва балиқларни ўтказиб юборадиган қурилмалари тайёр бўлмаган гидротехника иншоотларини ишга тушириш;

ер ости сув заҳиралари тасдиқланмаган гуруҳли сув олиш иншоотларини ишга тушириш;

сувни тартибга солувчи қурилмалар билан таъминламай туриб ва тегишли ҳолларда санитария муҳофазаси тегараларини белгиламай туриб, сув чиқариш учун бурғиланган қудуқларни ишга тушириш тақиқланади.

Сув омборларини уларнинг ўзанини лойиҳада кўрсатилганидек тайёр қилиб қўйиш тадбирлари амалга оширилмагунча сув билан тўлдириш тақиқланади.

16-модда. Сув объектларидан ўтадиган кўприклар, ўтиш йўллари ва бошқа транспорт коммуникацияларини қуриш лойиҳаларини келишиб олиш

Сув объектларидан ўтувчи кўприклар, ўтиш йўллари ва бошқа транспорт коммуникацияларини қуриш лойиҳалари сув хўжалиги ва табиатни муҳофаза қилиш органлари билан келишиб олинган ва тошқин сувларни ўтказиб юборишни, сув объектларидан фойдаланиш режимини, сувнинг лойқаланиш, ифлосланиш ва камайиб кетиш ҳолатига йўл қўймасликни, унинг зарарли таъсирининг олдини олишни таъминловчи тадбирларни ўтказишга мўлжалланган бўлиши лозим.

V БОБ. СУВ ОБЪЕКТЛАРИДА, СУВНИ МУҲОФАЗА ҚИЛИШ ТЕГРАЛАРИ ВА СОҲИЛ БЎЙЛАРИДА ҚИЛИНАДИГАН ИШЛАРНИ БАЖАРИШ

17-модда. Сув объектларида, сувни муҳофаза қилиш тегралари ва соҳил бўйларида қилинадиган ишларни бажариш тартиби

Сув объектларининг соҳил бўйларида сув объектлари булғаниши, ифлосланиши ва камайиб кетишининг олдини олиш, уларнинг мақбул сув режими ва тегишли ҳолатини сақлаб туришга мўлжалланган сув фонди ерлари таркибига кирувчи сувни муҳофаза қилиш тегралари ва қирғоқ бўйи минтақалари ажратилади.

Сув объектлари, сувни муҳофаза қилиш тегралари ва сув ҳавзаларининг соҳил бўйларида, ер ости сув манбалари ҳосил бўладиган махсус қўриқланадиган минтақаларда сувнинг ҳолатига таъсир қиладиган қурилиш, ўзан тубини чуқурлаштириш ва портлатиш ишлари, фойдали қазилмалар ва сув ўсимликларини олиш, кабеллар, қувурлар ва бошқа коммуникациялар ўтказиш, дарахтларни кесиш, пармалаш, қишлоқ хўжалиги ишлари ва бошқа хил ишлар қонунларга мувофиқ маҳаллий ҳокимият ва бошқарув органлари табиатни муҳофаза қилиш, сув хўжалиги органлари ва бошқа органлар билан келишиб бажарилади.

Сувнинг ҳолатига таъсир қилувчи барча ишлар ушбу Қонун талабларига мувофиқ равишда, илмий асосланган меъёр ва қоидалар асосида қишлоқ хўжалиги, балиқчилик хўжалиги, ўрмон хўжалиги, коммунал хўжалик манфаатларини ҳисобга олган ҳолда ўтказилади.

VI БОБ. СУВДАН ФОЙДАЛАНУВЧИЛАР ВА СУВДАН ФОЙДАЛАНИШ ОБЪЕКТЛАРИ

18-модда. Сувдан фойдаланувчилар

Мулкчиликнинг барча шаклидаги корхоналар, муассасалар, ташкилотлар, деҳқон хўжаликлари ва Ўзбекистон Республикаси фуқаролари, бошқа давлатларнинг фуқаролари ҳамда фуқаролиги бўлмаган шахслар сувдан фойдаланувчилар бўлишлари мумкин. Қонунларда назарда тутилган ҳолларда бошқа ташкилотлар ва шахслар ҳам сувдан фойдаланувчи бўлишлари мумкин.

19-модда. Сувдан фойдаланиш объектлари

Ушбу Қонуннинг 4-моддасида кўрсатилган сув объектлари (ёки уларнинг қисмлари) фойдаланишга берилади.

20-модда. Сув объектларидан фойдаланишни қисман ёки батамом тақиқлаш

Алоҳида давлат аҳамиятига ёҳуд алоҳида илмий ёки маданий қимматга эга бўлган сув объектларидан фойдаланиш қонунларда белгиланган тартибда қисман ёки батамом тақиқланиши мумкин.

VII БОБ. СУВДАН ФОЙДАЛАНИШ ТУРЛАРИ

21-модда. Сувдан асосий мақсадга мувофиқ фойдаланиш турлари

Сув объектлари аҳолининг ичимлик сувга бўлган эҳтиёжларини, маиший, даволаш, курорт, соғломлаштириш, ҳордиқ чиқариш ва бошқа эҳтиёжларини, қишлоқ хўжалиги, саноат, энергетика, транспорт, балиқчилик хўжалиги ҳамда бошқа давлат ёки жамоат эҳтиёжларини қондириш учун қонунларда кўзда тутилган талаблар ва шартларга риоя қилинган ҳолда фойдаланишга берилади.

Оқинди сувларни оқизиш учун сув объектларидан фойдаланишга қонунларда кўзда тутилган ҳолларда ҳамда махсус талаблар ва шартларга риоя қилинган тақдирдагина йўл қўйилиши мумкин.

Сув объектлари айни бир вақтда битта ёки бир неча мақсадларда фойдаланишга берилиши мумкин.

22-модда. Сувдан умумий ва махсус фойдаланиш

Сувдан фойдаланиш тури икки хилдир: сувдан умумий фойдаланиш — сувнинг ҳолатига таъсир қиладиган иншоотлар ёки техникавий қурилмаларни қўлламай фойдаланиш; сувдан махсус фойдаланиш — иншоотларни ёки қурилмаларни қўллаш йўли билан фойдаланиш. Иншоотлар ёки техникавий қурилмаларни қўлламай туриб, аммо сувнинг ҳолатига таъсир қиладиган тарзда сув объектларидан фойдаланиш ҳам айрим ҳолларда сувдан махсус фойдаланиш турига киритилиши мумкин.

Сувдан умумий ва махсус фойдаланиш турларининг рўйхати сув хўжалиги ва табиатни муҳофаза қилиш органлари томонидан белгилаб қўйилади.

23-модда. Сувдан биргаликда ва танҳо фойдаланиш

Сув объектларидан биргаликда ёки танҳо фойдаланиш мумкин.

Биргаликда фойдаланиладиган сув объектлари жумласига танҳо фойдаланиш учун берилмаган сув объектлари киритилиши мумкин.

Танҳо фойдаланиладиган сув объектларига маҳаллий ҳокимият органлари қарори асосида бирон корхона, ташкилот ва муассасага бутунлай ёки қисман бериб қўйилган сув объектлари киради.

24-модда. Сувдан бирламчи ва иккиламчи фойдаланиш

Танҳо фойдаланмоқ учун сув объектлари бериб қўйилган корхоналар, ташкилотлар ва муассасалар — сувдан бирламчи фойдаланувчилар ҳисобланиб, улар сув хўжалиги ва табиатни муҳофаза қилиш органлари билан келишиб, бошқа корхоналар, ташкилотлар, муассасалар ва фуқароларга сувдан иккиламчи фойдаланиш учун рухсат беришга ҳақлидирлар.

Сувдан иккиламчи фойдаланиш учун берилган рухсатномада сув объектини бериш мақсади ва ундан фойдаланишнинг асосий шартлари кўрсатилади.

Зарур ҳолларда сувдан иккиламчи фойдаланиш шартлари, тарафларнинг ўзаро ҳуқуқ ва бурчлари сувдан бирламчи ҳамда иккиламчи фойдаланувчилар ўртасидаги шартнома билан расмийлаштирилади.

Сувдан бирламчи фойдаланувчи сувдан иккиламчи фойдаланувчининг бутун сув хўжалиги фаолияти учун жавобгар бўлади.

Сувдан иккиламчи фойдаланувчи, башарти сувнинг тегишли улушини сувдан бирламчи фойдаланувчи ўзлаштириб олган ёки ундан фойдаланган тақдирда, унга нисбатан даъво қўзғашга ва ўтказилган зарар қопланишини талаб қилишга ҳақлидир.

VIII БОБ. СУВ ОБЪЕКТЛАРИНИ ФОЙДАЛАНИШГА БЕРИШ ТАРТИБИ ВА ШАРТЛАРИ

25-модда. Сув объектларининг, аввало аҳоли эҳтиёжлари учун берилиши

Сув объектлари, аввало, аҳолининг ичимлик сувга бўлган эҳтиёжини ва маиший эҳтиёжини қондириш учун фойдаланишга берилади.

26-модда. Сув объектларини танҳо фойдаланишга бериш тартиби

Сув объектлари танҳо фойдаланиш учун Ўзбекистон Республикаси Вазирлар маҳкамаси ёҳуд тегишли ваколатга эга давлат органи томонидан қонунларда белгиланадиган тартибда батамом ёки қисман берилади.

Сув объектлари танҳо фойдаланиш учун сувдан махсус фойдаланиш рухсатномаси албатта расмийлаштирилган ҳолда берилади.

27-модда. Сувдан махсус фойдаланишга рухсат бериш тартиби

Сувдан махсус фойдаланиш, ер усти сув манбалари бўйича Ўзбекистон Республикаси Мелиорация ва сув хўжалиги вазирлигининг ер ости сув манбалари бўйича эса, Ўзбекистон Республикаси Давлат геология ва минерал ресурслар қўмитасининг таклифларига биноан Ўзбекистон Республикаси Давлат табиатни муҳофаза қилиш қўмитасининг органлари берадиган рухсатномалар асосида амалга оширилади.

Сувдан махсус фойдаланиш учун рухсатномани мувофиқлаштириш ва бериш тартиби Ўзбекистон Республикаси Вазирлар маҳкамаси томонидан белгиланади.

28-модда. Сувдан умумий фойдаланишни амалга ошириш

Сувдан умумий фойдаланиш ушбу Қонун ва бошқа қонун ҳужжатларида белгиланадиган тартибда рухсатсиз ва чеклашларсиз амалга оширилади.

29-модда. Танҳо фойдаланиш учун бериб қўйилган сув объектларидан умумий фойдаланиш

Танҳо фойдаланиш учун бериб қўйилган сув объектларидан умумий фойдаланишга сувдан бирламчи фойдаланувчи сув хўжалиги ва табиатни муҳофаза қилиш органлари билан келишиб белгилаган шартларга мувофиқ йўл қўйилади, зарурат бўлиб қолган тақдирда эса, сувдан бундай фойдаланиш тақиқлаб қўйилиши мумкин.

30-модда. Сувдан лимит бўйича фойдаланиш

Барча сув истеъмолчиларига нисбатан сувдан лимит бўйича фойдаланиш тартиби белгиланади.

Сувдан лимит бўйича фойдаланиш тартиби маъмурий-ҳудудий тақсимлаш қоидаси, сув ҳавзалари ва ҳар бир сувдан фойдаланувчи бўйича белгиланади, ер ости сувлари борасида эса геология ва минерал ресурслар органлари билан келишиб белгиланади.

Сувдан лимит бўйича фойдаланиш тартиби сув хўжалиги органлари томонидан белгиланиб, унга риоя этиш идоравий бўйсунувидан қатъи назар барча сувдан фойдаланувчилар учун мажбурийдир.

Сув тармоқларини, хизмат кўрсатувчи ходимларни моддий таъминлаш, сув объектларини асраш ва тиклаш мақсадларини кўзлаб сувдан лимит бўйича фойдаланиш билан бир қаторда тўлиқ ёки қисман ҳақ тўлаб фойдаланиш жорий этилади.

Сув учун тўлиқ ёки қисман ҳақ тўлашни жорий этиш, сувдан лимит бўйича фойдаланиш, шунингдек бунга риоя этилишини назорат қилиш шартлари ва тартибини Ўзбекистон Республикаси Вазирлар маҳкамаси белгилайди.

31-модда. Сув объектларидан фойдаланиш муддатлари

Сув объектлари доимий ёки вақтинча фойдаланиш учун берилади.

Муддати аввалдан белгиланмаган ҳолда фойдаланиш — доимий фойдаланиш деб эътироф этилади.

Сувдан вақтинча фойдаланиш муддати: қисқа — уч йилгача ва узоқ — йигирма йилгача бўлиши мумкин. Зарурат тақозосига кўра сувдан фойдаланиш муддати узайтирилиши мумкин.

Сув объектларидан вақтинча фойдаланиш муддатлари, башарти қарорнинг ўзида ёки рухсатномада бошқа бир муддат кўрсатилмаган бўлса, шу сув объектини танҳо фойдаланиш учун бериш тўғрисида қарор қабул қилинган ёки сувдан махсус фойдаланиш рухсатномаси берилган кундан бошлаб ҳисобланади.

32-модда. Сув объектларидан вақтинча фойдаланиш муддатларини узайтириш тартиби

Сув объектларидан вақтинча фойдаланиш муддатлари сувдан фойдаланувчи манфаатдор томонлар илтимосномасига биноан, шу сув объектларини танҳо фойдаланиш учун бериш тўғрисида қарор чиқарган ёки ундан махсус фойдаланиш учун рухсатнома берган давлат органлари томонидан узайтирилиши мумкин.

IX БОБ. СУВДАН ФОЙДАЛАНУВЧИЛАРНИНГ ҲУҚУҚЛАРИ ВА БУРЧЛАРИ

33-модда. Сувдан фойдаланувчиларнинг ҳуқуқлари

Сувдан фойдаланувчилар:

сув объектлари қандай мақсадлар учун фойдаланишга берилган бўлса, фақат шу мақсадларда фойдаланиш;

сувдан фойдаланишни амалга ошириш учун иншоотлар, қурилмалар ва бошқа объектларни қуриш;

берилаётган сувнинг миқдори ва сифатини текшириш;

қонунларда назарда тутилган ҳолларни истисно этганда, шартнома бўйича олинмай қолган сув учун товон тўланишини талаб қилиш;

сув объектларидан фойдаланиш бўйича қонунда тақиқланмаган бошқа ишларни амалга ошириш ҳуқуқига эгадир.

34-модда. Сувдан фойдаланувчиларнинг ҳуқуқларини қўриқлаш

Сувдан фойдаланувчиларнинг ҳуқуқлари қонун билан қўриқланади.

Сувдан фойдаланувчиларнинг ҳуқуқлари бузилган тақдирда бу ҳуқуқлар қонунларда кўзда тутилган тартибда тикланиши лозим.

35-модда. Сувдан фойдаланувчиларнинг ҳуқуқларини чеклаш

Қонунларда кўзда тутилган ҳолларда аҳоли сиҳат-саломатлигини сақлаш мақсадларини, давлатнинг бошқа манфаатларини, шунингдек сувдан бошқа фойдаланувчилар манфаатларини кўзлаб, сувдан фойдаланувчиларнинг ҳуқуқлари чеклаб қўйилиши мумкин. Лекин бу ҳолда аҳолининг ичимлик сувга бўлган эҳтиёжлари ва маиший эҳтиёжлари учун сув объектларидан фойдаланиш шарт-шароитлари ёмонлашиб қолмаслиги лозим.

36-модда. Сув объектларидан фойдаланувчиларнинг бурчлари

Сувдан фойдаланувчилар:

сув объектларидан оқилона равишда фойдаланишлари, сувни тежаб-тергаб сарфлаш, сувнинг сифатини қайта тиклаш ва яхшилаш тўғрисида қайғуришлари, сув олишнинг белгиланган меъёрларига риоя этишлари;

ифлос моддалар аралашиб қолган оқинди сувларни сув объектларига оқизишни тамомила тўхтатиш чораларини кўришлари;

бошқа сувдан фойдаланувчиларга берилган ҳуқуқларнинг бузилишига, шунингдек хўжалик ва табиат объектларига (ерлар, ўрмонлар, ҳайвонот дунёси, фойдали қазилмалар ва ҳоказоларга) зарар етказилишига йўл қўймасликлари;

сувни муҳофазалайдиган ва бошқа сув хўжалик иншоотларини ҳамда техникавий қурилмаларни соз ҳолда тутишлари, уларни ишлатиш сифатларини яхшилашлари, олинаётган сувни ҳисоб-китоб қилиб боришлари;

сув ресурсларидан фойдаланганлик ҳақини ўз вақтида тўлашлари шарт.

X БОБ. СУВДАН ФОЙДАЛАНИШ ҲУҚУҚИНИ БЕКОР ҚИЛИШ

37-модда. Сувдан фойдаланиш ҳуқуқини бекор қилиш асослари

Корхоналар, ташкилотлар, муассасалар, деҳқон хўжаликлари ва фуқароларнинг сувдан фойдаланиш ҳуқуқи:

сувдан фойдаланишга эҳтиёж қолмаганда ёки ундан воз кечилганда;

сувдан фойдаланиш муддати тугаганда;

корхона, ташкилот, муассаса ёки деҳқон хўжалиги тугатилганда;

сув хўжалиги иншоотлари бошқа сувдан фойдаланувчиларга берилганда;

танҳо фойдаланилаётган сув объектларини қайтариб олишга зарурат туғилганда бекор қилиниши лозим.

Сувдан фойдаланиш ва уни муҳофаза қилиш қоидалари бузилган ёки сув объектидан белгилаб қўйилганидан бошқа мақсадда фойдаланилган, сув ҳақи тўланмаган ҳолларда ҳам корхоналар, ташкилотлар, муассасалар, деҳқон хўжаликлари ва фуқароларнинг сувдан фойдаланиш ҳуқуқи бекор қилиниши мумкин (ичимлик сувга бўлган эҳтиёж ва маиший эҳтиёжларни қондириш учун сувдан фойдаланиш ҳуқуқи бундан мустаснодир).

Қонунларда корхоналар, ташкилотлар, муассасалар, деҳқон хўжаликлари ва фуқароларнинг сувдан фойдаланиш ҳуқуқини бекор қилишнинг бошқача асослари ҳам кўзда тутилиши мумкин.

38-модда. Сувдан фойдаланиш ҳуқуқини бекор қилиш тартиби

Сувдан фойдаланиш ҳуқуқи:

сувдан махсус, шунингдек иккиламчи фойдаланиш учун берилган рухсатномани бекор қилиш;

танҳо фойдаланиш учун берилган сув объектларини қайтариб олиш йўли билан бекор қилинади.

Сувдан махсус фойдаланиш шундай фойдаланиш учун рухсатнома берган органнинг қарори билан бекор қилинади.

Сувдан иккиламчи фойдаланиш сувдан бирламчи фойдаланувчининг сув хўжалиги ва табиатни муҳофаза қилиш органлари билан келишиб чиқарган қарорига биноан бекор қилиниши мумкин.

39-модда. Танҳо фойдаланиш учун берилган сув объектларини қайтариб олиш

Танҳо фойдаланиш учун берилган сув объектлари қонунларда белгиланадиган тартибда қайтариб олинади.

40-модда. Сув хўжалиги тадбирларини ўтказиш, сувдан фойдаланиш шартларини бекор қилиш ёки ўзгартириш натижасида етказилган зарарнинг ўрнини қоплаш

Корхоналар, ташкилотлар, муассасалар, деҳқон хўжаликлари ва фуқароларга сув хўжалиги тадбирларини (гидротехника ишларини ва шу кабиларни) ўтказиш, ер ости сувларидан ноoқилона фойдаланиш ва камайтириб юбориш, шунингдек сувдан фойдаланиш шартларини бекор қилиш ёки ўзгартириш натижасида етказилган зарар Ўзбекистон Республикаси Вазирлар маҳкамаси белгилайдиган ҳолларда ва тартибда қопланади.

XI БОБ. АҲОЛИНИНГ ИСТЕЪМОЛИ, МАИШИЙ ВА БОШҚА ЭҲТИЁЖЛАРИ УЧУН СУВ ОБЪЕКТЛАРИДАН ФОЙДАЛАНИШ

41-модда. Аҳолининг истеъмоли, маиший ва бошқа эҳтиёжлари учун бериб қўйиладиган сув объектлари

Аҳолининг ичимлик сувга бўлган эҳтиёжини, маиший эҳтиёжини, шунингдек бошқа эҳтиёжларини қондириш учун сувининг сифати белгиланган санитария талаблари ва давлат стандартларига мувофиқ бўлган сув объектлари бериб қўйилади.

42-модда. Аҳолини марказлашган тартибда сув билан таъминлаш

Аҳолининг истеъмоли, маиший ва бошқа эҳтиёжларини марказлашган тартибда сув билан таъминлаш учун сув объектларидан фойдаланилганда, ўзининг кундалик бошқарувида, эгалигида ёки фойдаланишида хўжалик-ичимлик водопроводлари бўлган корхоналар, ташкилотлар ва муассасалар сув олиш иншоотларининг белгиланган тартибда тасдиқланган лойиҳаларига [illegible] ичимлик сув олиш ҳамда уни истеъмолчиларга етказиб бериш учун сувдан махсус фойдаланиш рухсатномаларига мувофиқ сув таъминоти манбаларидан сув олишга ҳақлидирлар.

Ушбу моддада кўрсатилган корхоналар, ташкилотлар ва муассасалар олган сувларини ҳисобга олиб бориш ишини ташкил этадилар, сув билан таъминлаш манбаларидаги сувнинг сифатини мунтазам текшириб турадилар ва манбаларда сув сифати ўзгарганлиги ҳақида табиатни муҳофаза қилиш, геология ва минерал ресурслар, санитария ва назорати органларига ҳамда маҳаллий ҳокимият ва бошқарув органларига маълумотлар бериб турадилар.

(Давоми 3-бетда).

Лойиҳа

Ўзбекистон Республикасининг Қонуни

СУВ ВА СУВДАН ФОЙДАЛАНИШ ТЎҒРИСИДА

(Давоми. Боши 2-бетда).

43-модда. Аҳолини марказлаштирилмаган тартибда сув билан таъминлаш

Аҳолининг истеъмоли маиший ва бошқа эҳтиёжларини марказлаштирилмаган тартибда сув билан таъминлаш учун сув объектларидан фойдаланилганда корхоналар, ташкилотлар, муассасалар, деҳқон хўжаликлари ва фуқаролар сувдан умумий ёки махсус равишда фойдаланиш тартибида бевосита ер усти ёки ер ости сув манбаларидан сув олишга ҳақлидирлар.

Шу мақсадлар учун мўлжалланган сув олиш иншоотларидан фойдаланиш маҳаллий ҳокимият ва бошқарув органлари томонидан белгиланган қоидаларга мувофиқ равишда амалга оширилади.

Сувдан фойдаланувчилар юқорида кўрсатилган сув олиш иншоотларининг тегишли санитария-техника ҳолатида бўлишини таъминлашлари шарт.

44-модда. Истеъмолга яроқли ер ости сувларидан истеъмолга ва маиший эҳтиёжларга алоқадор бўлмаган мақсадларда фойдаланишни чеклаш

Истеъмолга яроқли ер ости сувларидан истеъмолга ва маиший эҳтиёжларга алоқадор бўлмаган мақсадларда фойдаланишга, одатда йўл қўйилмайди. Ер юзасида зарур сув манбалари бўлмаган ва истеъмолга яроқли ер ости сув захиралари етарли бўлган жойларда табиатни муҳофаза қилиш, геология ва минерал ресурслар органлари бундай сувлардан истеъмол ва маиший эҳтиёжларга алоқадор бўлмаган мақсадларда фойдаланишга рухсат беришлари мумкин.

XII БОБ. СУВ ОБЪЕКТЛАРИДАН ДАВОЛАШ, КУРОРТ ВА СОҒЛОМЛАШТИРИШ МАҚСАДЛАРИДА ФОЙДАЛАНИШ

45-модда. Шифобахш сувлар қаторига киритилган сув объектларидан биринчи навбатда даволаш ва курорт мақсадларида фойдаланиш

Белгиланган тартибда шифобахш сувлар қаторига киритилган сув объектларидан, аввало, даволаш ва курорт мақсадларида фойдаланилади.

Сув хўжалиги ва табиатни муҳофаза қилиш органлари шифобахш сувлар қаторига киритилган сув объектларидан, айрим ҳоллардагина тегишли соғлиқни сақлаш органлари ва курорт бошқармалари билан келишиб туриб, бошқа мақсадлар учун фойдаланишга рухсат беришлари мумкин.

46-модда. Шифобахш сувлар қаторига киритилган сув объектларига оқинди сувлар ташланишини тақиқлаш

Шифобахш сувлар қаторига киритилган сув объектларига оқинди сувларни ташлаш тақиқланади.

47-модда. Дам олиш ва спорт учун сув объектларидан фойдаланиш тартиби

Дам олиш ва спорт учун сув объектларидан фойдаланиш тартиби қонунлар билан белгиланади.

XIII БОБ. СУВ ОБЪЕКТЛАРИДАН ҚИШЛОҚ ХЎЖАЛИГИ ЭҲТИЁЖЛАРИ УЧУН ФОЙДАЛАНИШ

48-модда. Қишлоқ хўжалигида сувдан фойдаланиш

Қишлоқ хўжалигида сувдан фойдаланиш ишлари жамоа хўжаликлари, давлат хўжаликлари, бошқа қишлоқ хўжалик корхоналари, ташкилотлари, муассасалари ҳамда деҳқон хўжаликларининг суғориладиган ерларида қулай сув режими вужудга келтириш мақсадида амалга оширилади.

Сув объектларидан қишлоқ хўжалиги эҳтиёжлари учун фойдаланиш сувдан меъёрлар бўйича фойдаланишнинг белгиланган йўсинига риоя этган ҳолда сувдан умумий фойдаланиш тартибида ҳам, махсус фойдаланиш тартибида ҳам амалга оширилади.

Сувдан махсус фойдаланиш рухсатномасини суғориш, сув чиқариш, зах қочириш тармоқларидан фойдаланувчи органлар белгиланган тартибда расмийлаштирадилар.

49-модда. Қишлоқ хўжалигида сувдан фойдаланишни режалаштириш

Суғориш, сув чиқариш ва суғориш — сув чиқариш тармоқларидаги, магистрал каналлардаги, сув омборларидаги ва бошқа сув хўжалиги объектларидаги сувлардан фойдаланиш ишлари сувдан фойдаланишнинг ички хўжалик ва умумий тизими режаларига асосан йиллик амалдаги сув билан таъминланганлик ҳисобга олинган ҳолда амалга оширилади.

Икки томонлама ишловчи зах қочириш тармоқларида сувдан фойдаланиш мелиорация қилинган ерлардаги сув режимини тартибга солиш ички хўжалик ва умумий тизими режалари асосида амалга оширилади.

Сувдан фойдаланувчи жамоа хўжаликлари, давлат хўжаликлари ва бошқа корхоналар, ташкилотлар ҳамда муассасалар томонидан тузилган хўжалик ичида сувдан фойдаланиш режалари Ўзбекистон Республикаси Мелиорация ва сув хўжалиги вазирлиги сув объектларидан фойдаланиш бошқармалари билан мувофиқлаштирилиб, туманларнинг ҳокимият органлари томонидан тасдиқланиши лозим.

Сувдан фойдаланиш умумий тизими режаларини:

туман аҳамиятидаги тизимлар бўйича — туманларнинг ҳокимият органлари;

вилоят, республика аҳамиятига эга тизимлар бўйича — қишлоқ хўжалиги органлари билан келишган ҳолда, тегишли бўлишига қараб, вилоят, республика мелиорация ва сув хўжалиги органлари тасдиқлайдилар.

50-модда. Суғориладиган ерларда сувдан фойдаланишнинг ўзига хос хусусиятлари

Суғорилган ерларда мураккаб муҳандислик каналлари ва иншоотлари, мелиорация шоҳобчалари барпо этилганлиги ана шундай ерларнинг ўзига хос хусусиятидир.

Ердан фойдаланиш мулкчиликнинг қайси шаклига асосланганлигидан қатъи назар, сув фонди ерларидан, суғориладиган ерлар доирасидаги хўжаликлараро каналлар ва иншоотлардан, ер ости суви чиқаргичлари ягона сув хўжалиги тизими сифатида фойдаланилади ва улар давлат мулки ҳисобланиб, уларни хусусийлаштириш мумкин эмас.

Дарёлар, магистрал каналлар, коллекторлар, сув омборлари ва бошқа сув ҳавзаларининг соҳилбўйи минтақалари, ер ости суви чиқаргичлари санитария муҳофаза тегараларининг I ва II пояслари табиатни муҳофаза қилиш эҳтиёжлари учун ер эгалари ва ердан фойдаланувчилардан олиб қўйилиши мумкин.

Суғориладиган деҳқончилик эҳтиёжлари учун сув объектларидан фойдаланиш сувлардан лимит бўйича фойдаланишнинг белгиланган тартибига риоя этган ҳолда амалга оширилади.

Сув олиш ва унинг ҳисобкитобини қилиш рўйхатдан ўтказилган сув манбаларидан (хўжалик каналларининг бош иншоотларидан, қудуқлардан, насос станциялари ва бошқа сув олиш иншоотларидан) сув ажратиш жойларида туман сув хўжалиги органи билан тузилган шартномага биноан амалга оширилади.

Сув манбалари, каналлар, коллекторлар ва бошқа сув объектларидан фойдаланувчи сув хўжалиги корхоналари, муассасалари ҳамда ташкилотлари ер солиғидан озод қилинадилар.

51-модда. Сув объектларидан қишлоқ хўжалик эҳтиёжлари учун фойдаланувчиларнинг вазифалари

Сувдан қишлоқ хўжалик эҳтиёжлари учун фойдаланувчилар:

сувдан фойдаланишнинг белгиланган лимитлари, режалари, қоидалари, меъёрлари ва режимларига риоя этишлари, тик дренажни қўшган ҳолда фойдаланишнинг барча турлар учун олинаётган сувни ҳисобга олиб боришлари;

ички хўжалик суғориш, сув чиқариш ва коллектор—дренаж тармоғи ҳамда ундаги иншоотларни ва сув чиқариш қудуқларини техника жиҳатидан ишга яроқли ҳолда сақлашлари;

мелиорация қилинган ерларни комплекс реконструкция қилишлари ва қишлоқ хўжалик экинлари ҳамда ўсимликларни суғориш, шунингдек яйловларга сув чиқаришнинг мақбул режимини сақлашлари;

сувни тежайдиган технологиялар ва илғор техникани жорий этиш орқали суғоришнинг услуб ҳамда усулларини такомиллаштиришлари;

қишлоқ хўжалик эҳтиёжлари учун фойдаланадиган сув мониторинги асосида салбий жараёнларнинг сабаблари ва оқибатларини бартараф этишлари;

белгилаб олинган аниқ мақсадларга мувофиқ фойдаланилаётган сувларнинг самарадорлигини оширишлари шарт.

Хўжаликлараро мелиорация тармоқларини ишга яроқли ҳолда сақлаб туриш учун сувдан фойдаланувчилар қонунларда белгиланган тартибда ирригация-мелиорация ишларини бажаришга жалб этиладилар.

52-модда. Оқинди сувлар билан суғориш

Қишлоқ хўжалик ерларини оқинди сувлар билан суғоришга табиатни муҳофаза қилиш органлари давлат санитария ва ветеринария назорати органлари билан келишиб рухсат берадилар.

Саноат, коммунал корхоналари ва бошқа корхоналар ҳамда ташкилотлар тупроқ унумдорлигига ва етиштириладиган қишлоқ хўжалик маҳсулотларига зарарли таъсир қилувчи сувларни қишлоқ хўжалик ерларини суғориш учун беришлари тақиқланади.

53-модда. Ўрмонлар, дарахтзорлар ва кўчатзорлар билан банд бўлган ерларни суғориш ва захини қочириш учун сувдан фойдаланиш

Ушбу Қонуннинг 48, 51-моддалари ва 52-моддасининг биринчи қисмида кўрсатилган қоидалар ўрмонлар, дарахтзорлар ва кўчатзорлар билан банд бўлган ерларни суғориш ва захини қочиришга ҳам татбиқ қилинади.

54-модда. Жамоа боғлари, экинзорлари ва томорқа ерларини суғориш учун сув объектларидан фойдаланиш

Жамоа боғлари, экинзорлари ва томорқа ерлари учун сувдан фойдаланиш сувдан иккиламчи фойдаланиш ҳисобланади. Ана шу мақсадлар учун сув ажратиш бирламчи сувдан фойдаланувчиларнинг лимитларида назарда тутилади.

Жамоа боғлари, экинзорлари ва томорқа ерларини сув билан таъминлаш хўжаликларнинг сув ажратиш жойларида (хўжалик тақсимлагичининг, каналнинг бош иншоотида) бирламчи сувдан фойдаланувчилар билан шартнома муносабатлари асосида амалга оширилади.

55-модда. Сувдан фойдаланувчиларнинг хўжаликлараро аҳамиятига эга бўлган сув объектларидан олинадиган сув оқими маромини ўзбошимчалик билан ўзгартиришни тақиқлаш

Сувдан фойдаланувчи жамоа хўжаликлари, давлат хўжаликлари ва бошқа корхоналар, ташкилотлар, муассасалар, деҳқон хўжаликлари ва фуқароларнинг сув олишни кўпайтириш ёки камайтириш мақсадида хўжаликлараро аҳамиятга эга бўлган каналлардаги ва сув омборларидаги гидротехника иншоотларини ўзбошимчалик билан бошқа маромга солишлари, шунингдек уларга муваққат тўсиқлар, насос станциялари ва бошқа иншоотлар қуришлари тақиқланади.

56-модда. Каналлар ва бошқа гидротехника иншоотлари устидан тракторлар, транспорт воситаларини ва чорва молларини ҳайдаб ўтишнинг тақиқланиши

Каналлар ва бошқа гидротехника иншоотлари устидан тракторлар, қишлоқ хўжалик машиналари, автомобиллар ва бошқа транспорт воситаларини ҳайдаб ўтиш, шунингдек мўлжалланмаган жойлардан чорва молларини ҳайдаб ўтиш ва суғориш тақиқланади.

XIV БОБ. СУВ ОБЪЕКТЛАРИДАН САНОАТ МАҚСАДЛАРИДА ВА ЭНЕРГЕТИКА ЭҲТИЁЖЛАРИ УЧУН ФОЙДАЛАНИШ

57-модда. Сув объектларидан саноат мақсадлари йўлида ва иссиқлик энергетикаси эҳтиёжлари учун фойдаланувчиларнинг вазифалари

Сув объектларидан саноат мақсадларида ва иссиқлик энергетикаси эҳтиёжлари учун фойдаланувчилар белгиланган лимитларга, сувдан фойдаланиш технология меъёрлари ва қоидаларига риоя этишлари, шунингдек ишлаб чиқариш технологиясини такомиллаштириш йўли билан сув сарфини камайтириш ва оқинди сувларнинг оқизиб юборилишини тўхтатиш чораларини кўришлари шарт.

Лойиҳаланаётган ва ишга туширилаётган саноат объектлари учун сув таъминотининг тўхтовсиз тизимидан фойдаланишни назарда тутиш ман этилади, ишлаб чиқаришнинг шарт-шароитлари тақозоси билан айланма сув таъминотига мослаштирилиши мумкин бўлмаган корхоналар ва бошқа объектлар бундан мустасно.

Айланма сув таъминотига эга бўлмаган ишлаб турган корхоналар учун табиатни муҳофаза қилиш органлари томонидан сув хўжалиги органлари билан келишилган ҳолда уларни сув таъминотининг тўхтовсиз тизимига ўтказиш муддатлари белгиланади.

58-модда. Ичимлик сувдан саноат мақсадлари учун фойдаланишни чеклаш

Табиий офат, авариялар рўй берган тақдирда ва бошқа фавқулодда ҳолатларда, шунингдек корхона водопровод сувини белгилаб қўйилган миқдордан ошиқ сарф қилиб юборган тақдирда, маҳаллий ҳокимият ва бошқарув органлари аҳолининг ичимлик сувга бўлган эҳтиёжларини ва маиший эҳтиёжларини биринчи навбатда қондириш манфаатларини кўзлаб, коммунал водопроводлардан саноат мақсадлари учун ичимлик сув истеъмолини қисқартиришга ёки тақиқлаб қўйишга ва идораларга қарашли ичимлик сув берадиган хўжалик водопроводлари сувидан саноат мақсадлари учун фойдаланишни вақтинча чеклаб қўйишга ҳақлидир.

59-модда. Ер ости сувларидан техника сув таъминоти ва бошқа саноат мақсадлари учун фойдаланиш

Ичимлик сувлар қаторига киритилган чучук ер ости сувларидан ишлаб чиқариш техника мақсадлари учун фойдаланиш тақиқланади.

Ичимлик ёки шифобахш сувлар қаторига киритилмаган ер ости сувларидан (чучук, минерал ва иссиқ сувлардан) фойдаланишга лойиқ тасдиқланган захиралари бўлса, белгилаб қўйилган тартибда техника сув таъминоти учун, мазкур сув таркибидаги кимёвий элементларни чиқариб олиш, иссиқлик энергияси ҳосил қилиш ва бошқа ишлаб чиқариш эҳтиёжлари учун сувдан оқилона фойдаланиш ва уни муҳофаза қилиш талабларига риоя қилинган ҳолда фойдаланиш мумкин.

60-модда. Сув объектларидан гидроэнергетика эҳтиёжлари учун фойдаланиш

Гидроэнергетика эҳтиёжлари учун сув объектларидан халқ хўжалигининг бошқа тармоқлари манфаатларини ҳисобга олиниб, шунингдек, башарти Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси томонидан, тегишли ҳолларда эса сув хўжалиги ва табиатни муҳофаза қилиш органларининг қарорида бевосита бошқа тартиб кўзда тутилмаган бўлса, сувдан комплекс фойдаланиш талабларига риоя қилинган ҳолда фойдаланилади.

Гидроэнергетика эҳтиёжлари учун бериб қўйилган сув объектларидан табиий шароитларга, хўжалик эҳтиёжлари ва ўзга эҳтиёжларга қараб, бошқа мақсадлар учун ҳам фойдаланилади.

гидроэнергетика корхоналари:

сув омборларини тўлдириш ва ишга тушириш, улардан сув чиқариш ҳамда сувнинг қуйи ва юқори сатҳ даражаси ўзгаришининг фойдаланиш қоидаларида белгиланган режимига риоя этишлари;

санитария ва табиат муҳофазаси мақсадларида сув омборларидан сув ўтказиб турилишини таъминлашлари шарт.

XV БОБ. СУВ ОБЪЕКТЛАРИДАН БАЛИҚЧИЛИК ХЎЖАЛИГИ ЭҲТИЁЖЛАРИ УЧУН ФОЙДАЛАНИШ

61-модда. Балиқчилик хўжалиги манфаатларини кўзлаб балиқчилик хўжалиги ҳавзалари сувидан фойдаланишни чеклаш

Балиқларнинг қимматли турларини ҳамда сув билан боғлиқ овчилик объектларини сақлаб қолиш ва урчитиб кўпайтириш учун алоҳида муҳим аҳамиятга эга бўлган балиқчилик хўжалиги ҳавзаларида ёки шу ҳавзаларнинг айрим участкаларида сувдан фойдаланувчиларнинг ҳуқуқлари балиқчилик хўжалиги манфаатларини кўзлаб чеклаб қўйилиши мумкин.

Бундай ҳавзаларнинг ёки шу ҳавзалардаги участкаларнинг рўйхатини ҳамда сувдан фойдаланишни чеклаш турларини табиатни муҳофаза қилиш ва сув хўжалиги органлари белгилаб берадилар.

62-модда. Балиқ захираларини муҳофаза қилиш ва балиқларни урчитиб кўпайтириш тадбирлари

Балиқчилик хўжалиги ҳавзаларидаги гидротехника иншоотлари ва бошқа иншоотларни ишлатишда балиқ захираларини муҳофаза қилиш ва балиқларни урчитиб кўпайтириш шарт-шароитларини таъминлаш тадбирлари ўз вақтида амалга оширилиши лозим.

Балиқчилик хўжалигига қарашли сув ҳавзаларида балиқлар уруғ ташлайдиган жойларга ва уларнинг қишлов уялари жойлашган ерларга тупроқ тўкиш, балиқ захиралари ҳолатига ҳамда уларнинг урчиб кўпайиш шароитларига салбий таъсир этувчи бошқа ишларни бажариш ман қилинади.

Саноат мақсадлари, суғориш ва бошқа эҳтиёжлар учун балиқчилик хўжалиги сув ҳавзаларидан сув олишга табиатни муҳофаза қилиш органлари билан келишиб, сув чиқариш иншоотларига балиқ тушиб қолмаслигини таъминлайдиган махсус мосламалар ўрнатилган тақдирдагина йўл қўйилиши мумкин.

63-модда. Балиқчилик хўжалиги сув ҳавзаларидан фойдаланувчи корхоналар ва ташкилотларнинг бурчлари

Фойдаланиш учун балиқчилик хўжалиги сув ҳавзалари ёки ов қилиш участкалари бериб қўйилган корхоналар ва ташкилотлар бу жойларда балиқ захираларининг урчиб кўпайиш шароитларини таъминлашлари, зарур мелиорация ишлари олиб боришлари, шунингдек шу корхоналар ва ташкилотлар жойлашган ерлардаги қирғоқ участкаларни тегишли санитария ҳолатида сақлашлари шарт.

64-модда. Сув объектларидан балиқчилик хўжалиги эҳтиёжлари учун фойдаланиш тартиби

Сув объектларидан балиқчилик хўжалиги эҳтиёжлари учун фойдаланиш тартиби қонунларда белгилаб қўйилади.

65-модда. Сув объектларидан спорт ва ҳаваскорлик йўли билан балиқ овлаш учун фойдаланиш

Балиқчилик хўжалиги сув ҳавзаларидан ва белгиланган тартибда қўриқхона деб эълон қилинган сув объектларидан бошқа сув объектларида спорт ва ҳаваскорлик йўли билан балиқ овлашга рухсат берилади. Табиатни муҳофаза қилиш органлари шу мақсадлар учун сув объектларини ёки уларнинг айрим участкаларини ажратиб беришлари мумкин.

Кўнгилли спорт жамиятларига бериб қўйилган сув объектларида спорт ва ҳаваскорлик йўли билан балиқ овлаш учун шу жамиятлардан рухсат олинади.

XVI БОБ. СУВ ОБЪЕКТЛАРИДАН ОВЧИЛИК ХЎЖАЛИГИ ЭҲТИЁЖЛАРИ УЧУН ФОЙДАЛАНИШ

66-модда. Сувдан фойдаланишда овчилик ташкилотларининг имтиёзли ҳуқуқлари

Табиатни муҳофаза қилиш ва сув хўжалиги органлари ёввойи сув қушлари ва қимматли мўйна берадиган сув ҳайвонлари (қундуз, ондатра, сув каламуши, нутрия ва ҳоказолар) маскани бўлган дарёлар, кўллар ва бошқа сув объектларида сувдан комплекс фойдаланиш талабларини ҳисобга олган ҳолда овчилик хўжалиги корхоналарига ва ташкилотларига сувдан фойдаланиш учун имтиёзли ҳуқуқлар бериб қўйишлари мумкин.

67-модда. Сув объектларидан овчилик хўжалиги эҳтиёжлари учун фойдаланиш тартиби

Сув объектларидан овчилик хўжалиги эҳтиёжлари учун фойдаланиш тартиби қонунлар билан белгиланади.

XVII БОБ. АЛОҲИДА ҚЎРИҚЛАНАДИГАН ҲУДУДЛАР ТЕГРАСИДА ЖОЙЛАШГАН СУВ ОБЪЕКТЛАРИДАН ФОЙДАЛАНИШ

68-модда. Даҳлсиз сув объектлари

Алоҳида илмий ёки маданий қимматга эга бўлган сув объектлари тегишли қонун билан даҳлсиз деб эълон қилинади, хўжалик мақсадида фойдаланишдан чиқарилади ҳамда бепул ва муддатсиз фойдаланиш учун давлат қўриқхоналари ихтиёрига бериб қўйилади.

69-модда. Қўриқхоналар сувидан фойдаланиш тартиби ва уни муҳофаза қилиш чоралари

Қўриқхоналар сувидан фойдаланиш тартиби қўриқхоналар тўғрисидаги низомларда белгиланади.

Қўриқхоналар сувидан балиқ овлаш, ов қилиш, сув ўсимликлари йиғиш, шунингдек шу сувларнинг табиий ҳолатига зарар етказувчи бошқа ишлар олиб бориш тақиқланади.

Қўриқхоналар сувига оқинди сувларни оқизишга, шунингдек мазкур сувларнинг табиий ҳолатини ўзгартириши мумкин бўлган гидромелиорация ишлари ўтказишга ушбу Қонунда белгиланган талабларга риоя қилинган ва тегишли қўриқхоналарнинг маъмуриятлари билан келишилган ҳолдагина йўл қўйилади.

70-модда. Сув объектларини қўриқхоналардан қайтариб олиш

Қўриқхоналарга фойдаланиш учун бериб қўйилган сув объектларини қайтариб олишга алоҳида зарур бўлиб қолган ҳолларда Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси томонидан йўл қўйилади.

Ов қилиш объектлари ҳисобланмайдиган ёввойи ҳайвонларни муҳофаза қилиш учун мўлжалланган буюртма қўриқхоналар, миллий боғлар теграсига кирувчи ҳавзалардаги балиқ ресурслари ва бошқа сув жониворларидан фойдаланишга рухсат берилади.

XVIII БОБ. СУВ ОБЪЕКТЛАРИДАН СУВ ТРАНСПОРТИ ЭҲТИЁЖЛАРИ УЧУН ФОЙДАЛАНИШ

71-модда. Кема қатнайдиган сув йўллари

Дарёлар, кўллар, сув омборлари, каналлар, башарти, сув йўллари сифатида фойдаланиш тўла равишда ёки қисман тақиқланган ёхуд улар танҳо фойдаланиш учун бериб қўйилган бўлмаса, умум фойдаланадиган сув йўллари ҳисобланади.

72-модда. Сув йўлларини кема қатнайдиган сув йўллари қаторига киритиш, шунингдек сув йўлларидан фойдаланиш қоидаларини белгилаш тартиби

Сув йўлларини кема қатнайдиган сув йўллари қаторига киритиш, шунингдек сув йўлларидан фойдаланиш қоидаларини белгилаб бериш тартиби қонунлар билан белгиланади.

73-модда. Сув объектларидан кичик кемаларда сузиб юриш учун фойдаланиш

Сув объектларидан кичик кемаларда (эшкакли ва моторли қайиқлар, катерлар, елканли яхталар ва шу кабиларда) сузиб юриш учун Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси томонидан белгиланадиган кичик кемалардан фойдаланиш қоидаларига риоя қилиб фойдаланишга рухсат берилади.

XIX БОБ. ОҚИНДИ СУВЛАРНИ ОҚИЗИШ УЧУН СУВ ОБЪЕКТЛАРИДАН ФОЙДАЛАНИШ

74-модда. Оқинди сувларни оқизиш учун сув объектларидан фойдаланишга рухсат берувчи идоралар

Саноат, коммунал-маиший, зовур сувларини ва бошқа оқинди сувларни оқизиш учун сув объектларидан фойдаланишга қонунларга мувофиқ ҳамда табиатни муҳофаза қилиш, сув хўжалиги органларининг давлат санитария назорати, геология ва минерал ресурслар органлари билан келишиб берган рухсатига биноан йўл қўйилиши мумкин.

Рухсат сув объектларидан оқинди сувларни оқизиш учун фойдаланиш зарурати ва имкониятларини асослаб берувчи ҳужжатларга биноан берилади.

75-модда. Сув объектларига оқинди сувларни оқизишга йўл қўйиш шартлари

Сув объектларига оқинди сувларни оқизишга сув объекти таркибидаги ифлословчи моддаларнинг белгилаб қўйилган меъёрлардан ошиб кетишига йўл қўймаслик шарти билан ва сувдан фойдаланувчи бундай оқинди сувларни табиатни муҳофаза қилиш ва санитария назорати органлари томонидан белгилаб қўйилган даражага етказиб тозалаб бериш шарти билангина йўл қўйилади.

Агар мазкур талаблар бузилаётган бўлса, табиатни муҳофаза қилиш ва санитария назорати органлари оқинди сувларни оқизишни чеклаб, тўхтатиб ёки тақиқлаб қўйишлари, ҳаттоки айрим саноат қурилмаларини, цехлар, корхоналар, ташкилотлар, муассасаларнинг фаолиятини тўхтатиб қўйишлари лозим. Аҳолининг соғлиғига хатарли ҳолларда, оқинди сувларни оқизиш тўхтатилиб, ҳаттоки ишлаб чиқариш объектларидан ва бошқа объектлардан фойдаланиш тўхтатиб қўйилиши лозим.

76-модда. Сув объектларидан оқинди сувларни оқизиш учун фойдаланиш тартиби ва шартлари

Сув объектларидан оқинди сувларни оқизиш учун фойдаланиш тартиби ва шартлари қонунлар билан белгиланади.

XX БОБ. СУВ ОБЪЕКТЛАРИДАН ЁНҒИНГА ҚАРШИ ЭҲТИЁЖЛАР УЧУН ҲАМДА БОШҚА ДАВЛАТ ВА ЖАМОАТ ЭҲТИЁЖЛАРИ УЧУН ФОЙДАЛАНИШ

77-модда. Сув объектларидан ёнғинга қарши эҳтиёжлар учун фойдаланиш

Ёнғинга қарши эҳтиёжлар учун ҳар қандай сув объектларидан сув олишга йўл қўйилади.

78-модда. Сув объектларидан ёнғинга қарши эҳтиёжлар учун ҳамда бошқа давлат ва жамоат эҳтиёжлари учун фойдаланиш тартиби

Сув объектларидан ёнғинга қарши эҳтиёжлар учун, шунингдек давлат ва жамоатнинг бошқа эҳтиёжлари учун фойдаланиш тартиби Ўзбекистон Республикаси Вазирлар маҳкамаси томонидан белгиланади.

XXI БОБ. СУВ ОМБОРЛАРИ, ГИДРОУЗЕЛЛАР ВА БОШҚА ИНШООТЛАРДАН ФОЙДАЛАНИШ

79-модда. Сув омборларини сув билан тўлдириш ва улардан сув чиқариш режими.

Сув омборларида сув тўсадиган, сув ўтказадиган ёки сув тўплайдиган иншоотларни ишлатувчи корхоналар, ташкилотлар ва муассасалар сув омборларининг таъсир минтақасидаги сувдан фойдаланувчилар, ер эгалари ва ердан фойдаланувчиларнинг манфаатларини ҳисобга олган ҳолда сув омборларини сув билан тўлдириш ва улардан сув чиқариш борасида белгиланган режимга риоя қилишлари шарт.

Сув омборлари турли сувдан фойдаланувчиларнинг сувга бўлган эҳтиёжини қондириш учун устки оқимни тартибга солиш мақсадида бунёд этилади.

Сув омборларини сувга тўлдириш ва улардан сувни чиқариш режими, сув сатҳининг ўзгариш режими, гидроузел орқали сув ўтиш режими, кемаларнинг бемалол ва хавфсиз ўтиши, шунингдек балиқларнинг уруғ ташлайдиган жойларга ўта олишини таъминлаш сув омборларидан фойдаланиш қоидалари билан белгиланади.

80-модда. Сув омборларидан фойдаланиш тартиби

Сув омборларидан фойдаланиш тартиби Ўзбекистон Республикаси Мелиорация ва сув хўжалиги вазирлиги томонидан Ўзбекистон Республикаси Давлат табиатни муҳофаза қилиш қўмитаси ва бошқа манфаатдор органлар билан келишиб, ҳар бир сув омбори, сув омборлари тизмаси ёки тизими учун тасдиқланган қоидаларда белгилаб берилади.

81-модда. Сув омборларининг тегишли техника ҳолатини ва ободончилигини таъминлайдиган тадбирларни уюштириш ва мувофиқлаштириш

Сув омборларининг тегишли техника ҳолатини ва ободончилигини таъминлайдиган тадбирларни уюштириш ва мувофиқлаштириш, шунингдек улардан фойдаланиш устидан назорат қилиш сув хўжалиги органлари томонидан амалга оширилади.

82-модда. Кўл ва бошқа сув ҳавзаларидан сув омборлари сифатида фойдаланиш

Ушбу Қонуннинг 79, 80 ва 81-моддаларидаги қоидалар кўллардан ва сув омборлари тариқасида хизмат қилаётган бошқа сув ҳавзаларидан фойдаланишга ҳам жорий қилинади.

83-модда. Гидроузеллар ва бошқа гидротехника иншоотларидан фойдаланиш тартиби

Гидроузеллар ҳамда дарёлар, сойлар, магистрал ва хўжаликлараро каналлар ҳамда коллекторлардаги бошқа гидротехника иншоотлари давлат сув объектлари ҳисобланиб, ана шу иншоотлардан фойдаланишни уларни лойиҳалаш вақтида ишлаб чиқилган қоидаларга мувофиқ сув хўжалиги органлари амалга оширадилар.

Ички хўжалик гидромелиорация тармоғидаги гидротехника иншоотларидан, шу жумладан суғориш каналлари ва коллектор-дренаж тармоқларидан фойдаланишни уларга эгалик қилувчи сувдан фойдаланувчилар амалга оширадилар.

Сув хўжалиги органлари сувдан фойдаланувчилар билан тузилган шартномаларга биноан ички хўжалик тармоқлари ва улардаги иншоотларга техника хизмати кўрсатишни ўз зиммаларига олишлари мумкин.

XXII БОБ. ОРОЛ ДЕНГИЗИ ҲАВЗАСИДА ДАВЛАТЛАРАРО СУВДАН ФОЙДАЛАНИШ

84-модда. Ўзбекистон Республикаси ва бошқа давлатларнинг ҳудудида жойлашган Орол денгизи ҳавзасидаги сув объектларидан фойдаланишни тартибга солиш

Амударё, Сирдарё ва бошқа сув манбалари ҳавзалари ҳудудини эгаллаган давлатларнинг сув тўғрисидаги қонунларига мувофиқ мазкур ҳудудда жойлашган бўлиб, ана шу давлатларнинг манфаатларига дахлдор бўлган сув объектларидан фойдаланиш конституцияларида меъёрлари ва қоидалари устиворликка эга деб эътироф этилган халқаро ҳуқуққа риоя этилган ҳолда сув хўжалиги ва табиатни муҳофаза қилиш органлари томонидан олий давлат идораларининг халқаро шартномалар ва битимларни ратификация этиш ва денонсация қилиш бўйича берган ваколатлари асосида ҳамда ана шу ҳududдаги барча давлатларнинг бошлиқлари ва ижроия идоралари билан мувофиқлаштирилган ҳолда амалга оширилади.

Давлатлараро сув объектларидан фойдаланишда давлатлар сув ресурсларига нисбатан тенг ҳуқуқларга эга бўлиб, зиммага тенг жавобгарлик олган ҳолда:

минтақа сув ресурсларидан оқилона, комплекс фойдаланиш ва уларни муҳофаза қилишнинг меъёрлари ҳамда қоидаларига риоя этилишини таъминлашлари;

санитария мақсадларида Амударё ва Сирдарё мансабларидан чиқариладиган сувларнинг сифати ва миқдори устидан назоратни амалга оширган ҳолда Оролбўйида экология вазиятини соғломлаштиришга кўмаклашишлари;

халқаро битимда белгиланган тартибда сув ресурсларидан фойдаланиш режими ва лимитларини бузганлик учун жавобгарликни зиммага олишлари шарт.

85-модда. Чегара сувларидан фойдаланиш

Чегара сувларидан фойдаланиш, сув хўжалиги ва сувни муҳофаза қилиш тадбирларини ўтказиш халқаро шартномалар асосида амалга оширилади.

Ўзбекистон Республикаси чегара сувларининг халқаро шартномада тартибга солинмаган қисмида сувдан фойдаланиш ишлари чегара қўшинлари қўмондонлиги билан келишилган ҳолда қонунларга мувофиқ амалга оширилади.

XXIII БОБ. СУВДАН ФОЙДАЛАНИШГА ДОИР НИЗОЛАРНИ ҲАЛ ҚИЛИШ

86-модда. Сувдан фойдаланишга доир низоларни ҳал қилувчи органлар

Сувдан фойдаланишга доир низолар Ўзбекистон Республикаси Вазирлар маҳкамаси, маҳаллий ҳокимият ва бошқарув органлари, шунингдек сув хўжалиги, табиатни муҳофаза қилиш, геология ва минерал ресурслар органлари томонидан ҳамда тегишли ваколати бўлган бошқа давлат органлари томонидан қонунларда белгиланадиган тартибда ҳал қилинади.

87-модда. Сувдан фойдаланишга доир низоларни ҳал қилишда посёлка ва қишлоқларни ўзини ўзи идора қилиш органларининг ваколатлари

(Давоми 4-бетда).

Лойиҳа

Ўзбекистон Республикасининг Қонуни

СУВ ВА СУВДАН ФОЙДАЛАНИШ ТЎҒРИСИДА

(Давоми. Боши 2—3-бетларда).

Посёлка ва қишлоқларни ўзини ўзи идора қилиш органларининг ихтиёрига қишлоқ, посёлка ҳудудидаги сув омборларидан фойдаланиш юзасидан фуқаролар ўртасида чиққан низоларни ҳал қилиш вазифаси киради; сув хўжалиги, табиатни муҳофаза қилиш органлари ҳамда шунга ваколат берилган бошқа давлат органлари ҳал қилиши лозим бўлган низолар бундан мустаснодир.

88-модда. Сувдан фойдаланишга доир низоларни ҳал қилишда шаҳарлар ҳокимият органларининг ваколатлари

Шаҳарлар ҳокимият органларининг ихтиёрига шаҳар ҳудудидаги сув объектларидан фойдаланиш масаласида шаҳарга бўйсунадиган корхоналар, ташкилотлар ва муассасалар ўртасида, мазкур корхона, ташкилот ва муассасалар билан фуқаролар ўртасида, шунингдек фуқаролар ўртасида сувдан фойдаланиш юзасидан чиққан низоларни ҳал қилиш вазифаси киради; сув хўжалиги табиатни муҳофаза қилиш органлари ҳамда шунга ваколат берилган бошқа давлат органлари ҳал қилиши лозим бўлган низолар бундан мустаснодир.

89-модда. Сувдан фойдаланишга доир низоларни ҳал қилишда туманлар ҳокимият органларининг ваколатлари

Туманлар ҳокимият органларининг ихтиёрига жамоа хўжаликлари, давлат хўжаликлари, деҳқон хўжаликлари, туманга бўйсунадиган бошқа корхоналар, ташкилотлар ва муассасалар ўртасида, шунингдек мазкур корхоналар, ташкилотлар, муассасалар билан фуқаролар ўртасида сувдан фойдаланиш юзасидан чиққан низоларни ҳал қилиш вазифаси киради; сув хўжалиги, табиатни муҳофаза қилиш органлари ҳамда шунга ваколат берилган бошқа давлат идоралари ҳал қилиши лозим бўлган низолар бундан мустаснодир.

90-модда. Сувдан фойдаланишга доир низоларни ҳал қилишда вилоятлар ҳокимият органларининг ваколатлари

Вилоятлар давлат ҳокимияти органларининг ихтиёрига томонлардан бири вилоятга бўйсунадиган корхона, ташкилот ва муассаса бўлган тақдирда сувдан фойдаланишга доир низоларни ҳамда вилоятдаги турли туманларда жойлашган корхоналар, ташкилотлар ва муассасалар ўртасида сувдан фойдаланиш юзасидан чиққан низоларни ҳал қилиш вазифаси киради; сув хўжалиги, табиатни муҳофаза қилиш органлари ҳамда шунга ваколат берилган бошқа давлат идоралари ҳал қилиши лозим бўлган низолар бундан мустаснодир.

91-модда. Сувдан фойдаланишга доир низоларни ҳал қилишда Ўзбекистон Республикаси Вазирлар маҳкамасининг ваколатлари

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар маҳкамасининг ихтиёрига томонлардан бири республикага бўйсунадиган корхона, ташкилот, муассаса бўлган тақдирда сувдан фойдаланишга доир низоларни ҳамда турли вилоятлар ёки битта вилоят ва Қорақалпоғистон Республикаси ҳудудида жойлашган корхоналар, ташкилотлар, муассасалар ўртасида сувдан фойдаланишга доир чиққан низоларни ҳал қилиш вазифаси киради; сув хўжалиги, табиатни муҳофаза қилиш, геология ва минерал ресурслар органлари ҳамда шунга ваколат берилган бошқа давлат органлари ҳал қилиши лозим бўлган низолар бундан мустаснодир.

92-модда. Сувдан фойдаланишга доир халқаро низоларни ҳал этиш

Ўзбекистон Республикаси ва бошқа давлатлар ўртасида сувдан фойдаланиш юзасидан келиб чиққан низолар давлатлараро шартномаларда белгиланган тартибда ҳал этилади.

93-модда. Сувдан фойдаланишга доир даъволашувларни қўзғатиш

Сувдан фойдаланишга доир даъволашувлар томонлардан бирининг аризасига биноан қўзғатилади.

Бу аризага сувдан фойдаланиш ҳуқуқи бузилганлигини исботлаб берувчи ҳужжатлар илова қилиниши лозим.

94-модда. Сувдан фойдаланишга доир низоларни кўриб чиқиш тартиби

Сувдан фойдаланишга доир низолар манфаатдор томонлар иштирокида кўриб чиқилади, улар низо ҳал қилинадиган вақт ва жой ҳақида хабардор қилиб қўйилади.

95-модда. Сувдан фойдаланишга доир низолар юзасидан қарор қабул қилиш

Сувдан фойдаланишга доир низоларни кўриб чиқиш натижаси ҳақида шу низони ҳал қилувчи органлар қарор чиқарадилар.

Зарур ҳолларда бу қарорларда уларни ижро этиш тартиби ва муддатлари, шунингдек бузилган ҳуқуқни тиклаш тадбирлари кўрсатилган бўлиши мумкин.

96-модда. Сувдан фойдаланишга доир низо юзасидан чиқарилган қарорлар устидан шикоят қилиш тартиби

Сувдан фойдаланишга доир низо юзасидан чиқарилган қарор устидан шу қарор топширилган кундан бошлаб ўн кун муддат ичида юқори турувчи органга шикоят қилиш мумкин.

Низо юзасидан чиқарилган қарор устидан қилинган шикоят бу қарорнинг ижросини тўхтатиб қўймайди. Сувдан фойдаланиш тўғрисидаги низо юзасидан чиқарилган қарорнинг ижроси қарор чиқарган орган, юқори турувчи орган томонидан тўхтатилиши ёки ижро муддати узайтирилиши мумкин.

97-модда. Сувдан фойдаланиш билан боғлиқ бўлган мулкка оид низоларни ҳал қилиш

Сувдан фойдаланиш билан боғлиқ бўлган мулкка оид низолар қонунларда белгиланган тартибда тегишли суд томонидан ҳал этилади.

XXIV БОБ. СУВНИ МУҲОФАЗА ҚИЛИШ

98-модда. Сувни муҳофаза қилиш вазифалари

Ҳамма сувлар (сув объектлари) аҳоли соғлиғига зарар етказиши, шунингдек балиқ захираларининг камайиши, сув таъминоти шароитининг ёмонлашиши ҳамда сувнинг физикавий, кимёвий ва биологик хоссалари пасайиши, сувнинг табиий тозаланиш хусусияти камайиши, сувнинг гидрологик ва гидрогеологик режимининг бузилиши натижасида келиб чиқадиган бошқа кўнгилсиз ҳодисаларга олиб келиши ҳолларидан муҳофаза қилиниши керак.

99-модда. Сувни муҳофаза қилишни, шунингдек унинг ҳолати ва режимини яхшилашни таъминловчи тадбирларни амалга ошириш

Фаолияти сувларнинг ҳолатига таъсир этувчи корхоналар, ташкилотлар ва муассасалар маҳаллий ҳокимият органлари, табиатни муҳофаза қилиш, сув хўжалиги, санитария назорати органлари ҳамда бошқа манфаатдор идоралар билан келишган ҳолда:

технология тадбирлари — саноатни сув билан таъминлаш сув обороти тизимлари, тозалаш иншоотлари ва оқинди сувларни зарарсизлантириш иншоотлари қуриш; оқинди сувлардан чиққан чўкиндиларни халқ хўжалигида фойдали тарзда ишлатиш; саноат ва қишлоқ хўжалиги ишлаб чиқариши объектларида оқинди сувларни тозалаш ва зарарсизлантириш иншоотларининг муттасил ишлаб туришини таъминловчи технология жараёнларини жорий этиш; ифлос оқинди сувлар пайдо бўлишининг олдини олувчи технология жараёнларини уюштириш;

ўрмон-мелиорация ва агротехника тадбирлари — сув объектлари қирғоқларини мустаҳкамлашни, уларни бузилиш, ботқоқланиш ҳолатларидан сақлашни, шунингдек сув объектлари оқими табиий режимининг бир меъёрда бўлишини ва яхшиланишини таъминлаш;

гидротехника тадбирлари — сувдан фойдаланишнинг қулай шароитларини таъминловчи, шунингдек зарур ҳолларда дарё ва каналларнинг ўзанларини, ҳовузлар, кўллар ва сув омборлари тубини зарарли чўкинди ва қолдиқлардан тозалаш имконини берувчи гидротехника тизимлари ва иншоотлари вужудга келтириш тадбирлари;

санитария-техника тадбирлари — сув объектларига ташланадиган оқинди сувларни микроблардан тозалаш ва зарарсизлантиришни, шунингдек хўжалик ишлари олиб бориладиган ҳудудларнинг санитария муҳофазаси ва санитария жиҳатдан тузилишини таъминлаш тадбирларини ўтказишлари шарт.

100-модда. Сувни чиқит ва чиқиндилар билан ифлосланишдан муҳофаза қилиш

Ишлаб чиқариш чиқитлари, маиший ва бошқа хил чиқитлар ҳамда чиқиндиларни сув объектларига ташлаш тақиқланади.

101-модда. Сувни оқинди сувлар билан ифлосланишдан муҳофаза қилиш

Оқинди сувларни сув объектларига оқизишга ушбу Қонуннинг 74, 75 ва 76-моддаларида кўрсатиб ўтилган талабларга риоя қилинган тақдирдагина йўл қўйилади.

102-модда. Сувларни мой, ёғоч, кимё, нефть ва бошқа маҳсулотлар билан булғаниш ва ифлосланишдан муҳофаза қилиш

Сув транспорти воситаларининг, трубопроводларнинг, сув объектларидаги сузиб юрувчи ва бошқа иншоотларнинг эгалари, шунингдек бошқа корхоналар, ташкилотлар ва муассасалар мойларнинг, ёғочларнинг, кимёвий ва нефть маҳсулотларининг ҳамда бошқа маҳсулотларнинг тўкилиб-сочилиши натижасида сувнинг булғанишига ва ифлосланишига йўл қўймасликлари шарт.

103-модда. Сув ҳавзалари юзини, сув ҳавзаларини қоплаб турган яхларни ва музликларнинг юзасини муҳофаза қилиш

Корхоналар, ташкилотлар ва муассасалар сув ҳавзаларининг юзи, сув ҳавзаларини қоплаб турган яхлар ва музликларнинг юзаси саноат чиқитлари, маиший чиқинди ва бошқа ташландиқ чиқитлар, шунингдек ер устидаги ва ер остидаги сувларнинг сифатини ёмонлаштириб юборадиган нефть ва кимёвий маҳсулотлар билан булғаланиши ва ифлосланишига йўл қўймасликлари шарт.

104-модда. Сувни ўғит ва заҳарли химикатлар билан булғанишдан муҳофаза қилиш

Табиатни муҳофаза қилиш, сув хўжалиги, қишлоқ хўжалиги органлари, корхоналар, ташкилотлар, муассасалар, деҳқон хўжаликлари ва фуқаролар сувнинг ўғитлар ва заҳарли кимёвий моддалар билан булғанишига йўл қўймасликлари шарт.

105-модда. Сувнинг санитария муҳофазаси округлари ва тегралари

Ичимлик сув тариқасида ва маиший эҳтиёжлар учун, шифобахш, аҳолини даволаш ва соғломлаштириш ҳамда курорт эҳтиёжлари учун фойдаланилаётган сувларни муҳофаза қилиш мақсадида қонунларга мувофиқ санитария муҳофазаси округлари ва тегралари, шунингдек алоҳида қўриқланадиган ҳудудлар белгилаб қўйилади.

106-модда. Сувни камайиб кетишдан муҳофаза қилиш тадбирлари

Дарёлар, кўллар, сув омборларининг, ер ости сувларининг ва бошқа сув объектларининг сув режимини яхши ҳолатда сақлаб туриш, тупроқни сув ювиб кетишининг олдини олиш, сув ҳавзаларининг балчиқ босиб қолишига, сув ҳайвонлари яшайдиган шароитнинг ёмонлашувига йўл қўймаслик учун, сув оқими мароми ўзгаришларини сусайтириш учун сувни муҳофаза қилиш ўрмон минтақалари белгилаб қўйилади, шунингдек қонунларда кўзда тутиладиган тартибда ўрмон-мелиорация тадбирлари, эрозияга қарши тадбирлар, гидротехника тадбирлари ва бошқа тадбирлар ўтказилади.

107-модда. Ер ости сувларини муҳофаза қилиш

Ер ости сувлари чиқариш ва ундан фойдаланиш билан шуғулланувчи идоралар сув чиқарилаётган участка ва унга туташ ҳудудларда ер ости сувларига доир режимларга риоя этилишини кузатиб боришлари, шунингдек фойдаланилаётган сувнинг миқдори ва сифатининг ҳисобини юритишлари шарт.

Башарти, фойдали қазилмалар конларини қидириш, уларни ўрганиш ва улардан фойдаланиш билан боғлиқ бурғилаш ҳамда бошқа конқидирув ишлари бажариш чоғида ер ости сувлари бор қатламлар аниқлангани тақдирда, бу ҳақда табиатни муҳофаза қилиш, сув хўжалиги органларига маълум қилиниши ҳамда белгиланган тартибда ер ости сувларини муҳофаза қилишга қаратилган чора-тадбирлар кўрилиши лозим.

Башарти, саноат оқинди сувларини оқизиш учун қазиладиган қудуқлар сувли қатламларни ифлослантириш манбаига айланиши мумкин бўлса, бундай қудуқлар қазиш барча ҳолларда ман этилади.

Ўз-ўзидан сув чиқариб, суви фойдаланиш учун яроқсиз бўлган қудуқларга сувни бошқариш ускуналари ўрнатилиши, улар қонунларда белгиланган тартибда тўхтатиб қўйилиши ёки тугатилиши лозим.

Сифатли ер ости сувлари тўпланадиган манбалар теграсида қаттиқ ва суюқ чиқиндилар тўплаш, бундай жойларда ахлатхоналар барпо этиш, фаолияти ер ости сувларининг ифлосланиш манбаига айланиш эҳтимоли мумкин бўлган саноат, қишлоқ хўжалик объектлари ва бошқа объектлар қурилишига йўл қўйилмайди.

Ер ости сувларини муҳофаза қилиш чора-тадбирларини кўриш, шу жумладан қудуқларни кузатиш тармоғини яратиш фаолияти ер ости сувларининг ҳолатига таъсир кўрсатувчи корхоналар томонидан амалга оширилади.

108-модда. Кичик дарёларни муҳофаза қилиш

Хўжалик фаолияти кичик дарёларнинг ҳолати ва режимига салбий таъсир кўрсатувчи корхоналар, ташкилотлар, муассасалар, деҳқон хўжаликлари, сув хўжалиги, табиатни муҳофаза қилиш органлари билан биргаликда сувни, унинг мусаффолиги ва сифатини сақлаш чора-тадбирларини кўришлари лозим.

Кичик дарёларнинг сувни муҳофаза қилиш минтақалари, бу минтақалардаги корхоналар, ташкилотлар ва муассасаларнинг хўжалик фаолияти режими қонунлар билан белгиланади.

XXV БОБ. СУВ ЕТКАЗАДИГАН ЗАРАРЛИ ТАЪСИРНИНГ ОЛДИНИ ОЛИШ ВА УНИ БАРТАРАФ ҚИЛИШ

109-модда. Сув етказадиган зарарли таъсирнинг олдини олиш ва уни бартараф қилиш борасида корхоналар, ташкилотлар ва муассасаларнинг бурчлари

Корхоналар, ташкилотлар ва муассасалар:

сув етказадиган зарарли таъсирнинг;

сув тошқинларининг, сув босиб кетиши ва зах босишининг;

соҳиллар, ҳимоя тўғонлари ва бошқа иншоотлар бузилиб кетишининг;

ерларнинг ботқоқланиши ва шўрланишининг;

тупроқ эрозиясининг, жарлар, ўпирилишлар пайдо бўлишнинг, сел оқимларининг ва бошқа зарарли ходисаларнинг олдини олиш ва бартараф қилиш учун табиатни муҳофаза қилиш, сув хўжалиги, геология ва минерал ресурслар органлари, маҳаллий ҳокимият органлари ва бошқа манфаатдор органлар билан келишиб олинган ҳолда ёки тегишли ваколати бўлган давлат органларининг кўрсатмасига мувофиқ зарур тадбирларни амалга оширишлари шарт.

110-модда. Сувнинг зарарли таъсири натижасида юз берадиган табиий офатларнинг олдини олиш ва уларни тугатишга доир энг зарур чораларни амалга ошириш

Сувнинг зарарли таъсири натижасида юз берадиган табиий офатларнинг олдини олиш ва уларни тугатишга доир энг зарур чораларни амалга ошириш йўллари қонунларда белгилаб берилади.

Маъмурий туман ҳудудида тошқин ва сел бўлганда авария ҳолатларининг олдини олиш ҳамда тугатиш ишларини бажаришни туман ҳокимияти органлари техникавий, моддий ва одам ресурсларини сафарбар этган ҳолда ташкил этадилар.

Сувнинг зарарли таъсири натижасида юз берадиган табиий офатларнинг олдини олиш ва уларни тугатиш ишларига оператив раҳбарлик қилиш учун Ўзбекистон Республикаси Вазирлар маҳкамаси, вилоятлар, туманлар ва шаҳарлар ҳокимият органлари зарур ҳолларда тошқинга қарши кураш комиссиялари ва бошқа комиссиялар тузадилар, бу комиссиялар таркибига тегишли корхона, ташкилот ва муассасаларнинг вакиллари, шунингдек сув хўжалиги ва табиатни муҳофаза қилиш органларининг вакиллари киради.

111-модда. Сув етказадиган зарарли таъсирдан муҳофаза қилиш, уларнинг олдини олиш ва бартараф этиш тадбирлари.

Сув етказадиган зарарли таъсирдан муҳофаза қилиш, уларнинг олдини олиш ва бартараф этиш тадбирлари сувдан фойдаланувчилар:

корхоналар, ташкилотлар, хўжаликлар маблағи ва маҳаллий бюджет ҳисобидан;

республика ва минтақавий дастурлар бўйича — республика бюджети ҳисобидан амалга оширилади.

112-модда. Сувдан оқилона фойдаланиш ва уни муҳофаза қилишнинг иқтисодий чоралари

Сувдан оқилона фойдаланиш ва уни муҳофаза қилишни таъминлашнинг иқтисодий чоралари:

сувдан махсус фойдаланганлик, сув объектларини ифлослантирганлик ва уларга зарарли таъсир кўрсатишнинг бошқа турлари учун ҳақ ундиришни;

сувни тежовчи технологияларни жорий этишда, сувни муҳофаза қилиш ва тежашда самарали бўлган фаолиятни амалга оширишда корхоналар, муассасалар ва ташкилотларга, шунингдек юридик ва жисмоний шахсларга ҳамда фуқароларга бериладиган солиққа, кредитга оид ва бошқа имтиёзларни;

сувдан комплекс ва оқилона фойдаланишда ҳамда уни муҳофаза қилишда ҳуқуқий, иқтисодий, ташкилий, ижтимоий, экологик ва ўзга рағбатлантириш омилларининг самарали чоралари тизимини қўллашни назарда тутади.

Республика, халқаро ва ўзга даражадаги жамоат бирлашмалари, фондлар, жамиятлар, уюшмалар ўзлари тўғрисидаги низомларга мувофиқ қонунларда белгиланган тартибда сувдан оқилона фойдаланиш ва уни муҳофаза қилишга қаратилган самарали тадбирларни татбиқ этилишини рағбатлантиришлари ва тақдирлашлари мумкин.

XXVI БОБ. СУВДАН ФОЙДАЛАНИШНИ ДАВЛАТ ЙЎЛИ БИЛАН ҲИСОБГА ОЛИШ ВА РЕЖАЛАШТИРИШ

113-модда. Сувни ва ундан фойдаланишни давлат йўли билан ҳисобга олиш вазифалари.

Сувни ва ундан фойдаланишни давлат йўли билан ҳисобга олишнинг вазифаси ягона сув фондини ташкил этувчи сувларнинг миқдорини ва сифатини, аҳоли ва халқ хўжалигининг эҳтиёжлари учун сувдан фойдаланиш тўғрисидаги маълумотларни белгилашдан иборатдир.

114-модда. Сувдан фойдаланиш ва уни муҳофаза этишни режалаштириш

Сувдан фойдаланишни режалаштириш биринчи навбатда аҳолининг ичимлик сувга бўлган ва маиший эҳтиёжларини қондиришни ҳисобга олиб, сувнинг сувдан фойдаланувчилар ўртасида илмий асосда тақсимланишини, сувни муҳофаза қилишни ва сув етказадиган зарарли таъсирнинг олдини олишни таъминлаши лозим.

Сувдан фойдаланишни режалаштириш чоғида давлат сув кадастридаги маълумотлар, сув хўжалиги балансалари, сувдан комплекс фойдаланиш ва сувни муҳофаза қилиш жадваллари ҳисобга олинади.

115-модда. Давлат сув кадастри

Давлат сув кадастри сувни миқдор ва сифат кўрсаткичлари бўйича ҳисобга олиш, сувдан фойдаланишни қайд қилиш, шунингдек сувдан фойдаланишни ҳисобга олиш маълумотларини ўз ичига олади.

116-модда. Сув хўжалиги баланслари

Сувнинг мавжуд миқдорини ва ундан фойдаланиш даражасини баҳолаш учун дарёлар ҳавзалари ва иқтисодий ноҳиялар бўйича сув хўжалиги баланслари тузилади.

117-модда. Сувдан комплекс фойдаланиш ва уни муҳофаза қилиш жадваллари

Сувдан комплекс фойдаланиш ва уни муҳофаза қилишнинг бош ва ҳавза (ҳудудий) жадваллари аҳолининг ва халқ хўжалигининг сувга бўлган истиқболдаги эҳтиёжларини қондириш учун, шунингдек сувни муҳофаза қилиш ва сув етказадиган зарарли таъсирларнинг олдини олиш учун амалга оширилиши лозим бўлган асосий сув хўжалиги тадбирларини ва бошқа тадбирларни белгилаб беради.

118-модда. Сувни ва ундан фойдаланишни давлат йўли билан ҳисобга олиш, давлат сув кадастри юритиш, сув хўжалиги балансларини тузиш ҳамда сувлардан комплекс фойдаланишнинг ва уни муҳофаза қилишнинг жадвалларини ишлаб чиқиш тартиби

Сувни ва ундан фойдаланишни давлат йўли билан ҳисобга олиш, давлат сув кадастри юритиш, сув хўжалиги балансларини тузиш ҳамда сувдан комплекс фойдаланишнинг ва уни муҳофаза қилишнинг жадвалларини ишлаб чиқиш ишлари бюджет ҳисобидан Ўзбекистон Республикаси Вазирлар маҳкамаси белгилаб берадиган тартибда бажарилади.

119-модда. Сув мониторинги.

Сув мониторинги, шу жумладан ер ости сувлари мониторинги ўзгаришларни ўз вақтида аниқлаш, уларга баҳо бериш, салбий жараёнларнинг олдини олиш ва уларга барҳам бериш учун сувларнинг ҳолати устидан олиб бориладиган кузатув тизимидан иборатдир.

Сув мониторингининг тузилиши, мазмуни ва уни амалга ошириш тартиби Ўзбекистон Республикаси Вазирлар маҳкамаси томонидан белгиланади.

XXVII БОБ. СУВ ТЎҒРИСИДАГИ ҚОНУНЛАРНИ БУЗГАНЛИК УЧУН ЖАВОБГАРЛИК

120-модда. Давлатнинг сувга бўлган эгалик ҳуқуқини бузадиган битимларнинг ҳақиқий эмаслиги

Сувдан фойдаланиш ҳуқуқини бошқага бериш ҳамда давлатнинг сувга эгалик ҳуқуқини ошкора ёки яширин шаклда бузадиган бошқа хил битимлар ҳақиқий ҳисобланмайди.

121-модда. Сув тўғрисидаги қонунларни бузганлик учун жавобгарлик

Ушбу Қонуннинг 120-моддасида кўрсатилган битимларни тузишда айбдор бўлган шахслар, шунингдек:

сув объектларини ўзбошимчалик билан эгаллаб олган ёки сувдан ўзбошимчалик билан фойдаланган;

сувдан фойдаланиш лимитларини бузган ҳолда сув олган;

дарёларни булғаган ва ифлослаган;

сувни булғаш ва ифлослашнинг ёки сув етказадиган зарарли таъсирнинг олдини оладиган иншоотлари ва қурилмалари бўлмаган корхоналарни, коммунал объектларни ва бошқа объектларни ишга туширган;

сувдан (сув объектларидан чиқариб ёки ажратиб олинган сувдан) хўжасизлик билан фойдаланган;

сув ҳавзаларида сувни муҳофаза қилиш режимини бузиб, унинг булғанишига, тупроқни сув ювиб кетишига ва бошқа зарарли ҳодисалар рўй беришига сабаб бўлган;

сув хўжалиги иншоотлари ва қурилмаларига шикаст етказган;

сув хўжалиги иншоотларини ва қурилмаларини ишлатиш қоидаларини бузган;

сувнинг ҳолатига таъсир қилувчи тўсиқлар, насос станциялари ва бошқа иншоотларни ўзбошимчалик билан қурган;

сув ҳақи ва сувдан фойдаланиш қоидаларини бузганлик учун солинган жарималарни ўз вақтида тўламаган;

режаларда кўзда тутилиб, сувни булғаниш, ифлосланиш ва камайиб кетишдан сақлашни, шунингдек сув ҳолати ва режимини яхшилашни таъминловчи гидротехника, технология, ўрмон-мелиорация, санитария-техника тадбирлари ва бошқа тадбирларни амалга оширмаган;

водопровод ва канализация тармоқларига ўзбошимчалик билан уланган;

фойдаланиш ва кузатиш қудуқларини йўқ қилиб ташлаган ёки уларга зарар етказган;

сув қудуқларини бурғилашнинг белгиланган қоидалари ва технологиясини бузган;

сувни муҳофаза қилиш иншоотлари ва қурилмаларини қуришнинг меъёрий муддатларини барбод қилган;

қурилиши туталланмаган сувни муҳофаза қилиш иншоотларини уларнинг самарали ишлашига салбий таъсир этувчи кам-кўстини битирмай ва лойиҳада четга чиқишлар билан фойдаланишга топширган;

сувни муҳофаза қилиш теграларига риоя этмаган;

сувдан фойдаланганлик ҳақидаги давлат ҳисоботларини тақдим этмаган ёки ушбу маълумотларни бузиб кўрсатган;

табиатни муҳофаза қилиш устидан назоратни амалга оширувчи органларнинг кўрсатмаларини бажармаган;

алоҳида қўриқланадиган сув объектлари режимини бузганликда айбдор бўлган шахслар қонунларга мувофиқ жиноий, маъмурий ва ўзга тарздаги жавобгарликка тортиладилар.

Қонунларда сув тўғрисидаги қонунларнинг бошқа турдаги бузилишлари учун ҳам жавобгарлик белгилаб қўйилиши мумкин.

122-модда. Ўзбошимчалик билан эгаллаб олинган сув объектларини қайтариб олиш

Ўзбошимчалик билан эгаллаб олинган сув объектлари улардан қонунсиз фойдаланиш вақтида қилинган харажатлар қопланмаган ҳолда ўз эгасига қайтариб олиб берилади.

XXVIII БОБ. СУВ ТЎҒРИСИДАГИ ҚОНУНЛАРНИ БУЗИШ НАТИЖАСИДА ЕТКАЗИЛГАН ЗАРАРЛАРНИ УНДИРИШ

123-модда. Сув тўғрисидаги қонунларни бузиш натижасида етказилган зарарларни ундириш

Корхоналар, ташкилотлар, муассасалар, деҳқон хўжаликлари ва фуқаролар сув тўғрисидаги қонунларни бузиш натижасида етказилган зарарларни қонунларда белгиланадиган миқдорда ва тартибда қоплашлари шарт.

124-модда. Зарар етказишда айбдор бўлган мансабдор шахслар ва бошқа ходимларнинг моддий жавобгарлиги

Корхоналар, ташкилотлар ва муассасалар зарар харажатларини тўлашида айбдор бўлган мансабдор шахслар ва бошқа ходимлар белгиланган тартибда моддий жавобгар бўладилар.

XXIX БОБ. ХАЛҚАРО ШАРТНОМАЛАР

125-модда. Халқаро шартномалар

Башарти, Ўзбекистон Республикасининг халқаро шартномаларида ушбу Қонунда назарда тутилганларидан ўзга қоидалар белгиланган бўлса, халқаро шартнома қоидалари қўлланади.

Қонун лойиҳаси юзасидан таклиф ва мулоҳазаларингизни Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг Агросаноат комплекси ва сув хўжалиги қўмитасига йўллашингизни сўраймиз: 700008, Тошкент шаҳри, Мустақиллик майдони.

Ўзбекистон пахтачилик илмий-тадқиқот олий илмгоҳи жамоаси Ўзбекистон Қишлоқ хўжалик фанлари академияси академиги, олий илмгоҳнинг собиқ директори, атоқли олим

Садриддин Хўжаевич ЙЎЛДОШЕВнинг

вафоти муносабати билан оила аъзоларига ва қариндошларига чуқур таъзия изҳор этади.

Бош муҳаррир Н. ЁҚУБОВ.

Рўзнома таҳрир ҳайъати: Н. ҚАЮМОВ, М. ИСЛОМОВ, М. МИРЗАЕВ, Ҳ. РАҲМАТИЛЛАЕВ, М. ҚАЮМОВ (бош муҳаррир ўринбосари), С. САЙДАЛИЕВ (бош муҳаррир ўринбосари), О. ҒОФУРОВ, (масъул котиб), Н. ОРИФЖОНОВ, К. РИХСИЕВ, Э. ИБРОҲИМОВ, Р. БОБОМУҲАМЕДОВ.

МУАССИСЛАР: Ўзбекистон Республикаси Қишлоқ хўжалиги вазирлиги, «Узплодоовошчвинпром» концерни, Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлиги, «Қишлоқ ҳақиқати» журналистлари жамоаси.

МАНЗИЛГОҲИМИЗ: 700083, ТОШКЕНТ, ЛЕНИНГРАД КЎЧАСИ, 32

ТЕЛЕФОНЛАР, Муҳаррир ўринбосарлари —33-44-43, 33-16-27. Масъул котиб—33-09-93, Масъул котиб ўринбосарлари—32-56-25. Деҳқончилик бўлими—32-56-35, 32-54-51, 33-09-93. Қайта ишлаш саноати бўлими—32-56-31. Ижтимоий ҳаёт бўлими — 32-56-34. Чорвачилик бўлими—32-56-22. Мелиорация ва қишлоқ қурилиши бўлими — 32-56-33. Маданият, адабиёт ва санъат бўлими — 32-56-36, 33-09-93. Ахборот ва спорт бўлими — 32-54-54. Шикоят, хат ва маъмурий органлар бўлими — 32-54-49, 32-54-52. Безатиш бўлими — 32-58-79.

Рўйхатдан ўтиш тартиб № 000096. Буюртма Г—170. 31830. нусхада босилди, ҳажми 2 босма табоқ. Офсет усулида босилган, қоғоз бичими А—2. Босишга топшириш вақти 21.00. Босишга топширилди — 18.30

Ўзбекистон Республикаси Президенти Маҳкамасининг Ишлар бошқармаси ҳузуридаги «Шарқ» нашриёт-матбаа концерни. Корхона манзили: «Буюк Турон» кўчаси, 41-уй.

1 2 3 4 5 6.